

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

The logo for SCB (Statistiska centralbyrån) is a dark grey circle containing the white letters 'SCB' in a bold, sans-serif font.

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Ur innehållet:

Stark konjunktur, tecken på avmattning.....sid 3

Bilden av god svensk ekonomisk utveckling, med starka bidrag från export, lagerinvesteringar och fasta bruttoinvesteringar, står sig även efter första kvartalets BNP-utfall. Tecken på avmattning inom flera delar av ekonomin talar dock för att epitetet tigerekonomi snart är ett minne blott och att vi är på väg in i en mognare fas i konjunkturcykeln med måttligare ökningstakter.

Tjänstehandeln drog ner BNP-tillväxten.....sid 5

Utrikeshandeln har det senaste året präglats av en stark återhämtning från en låg nivå efter finanskrisen. Importen och exporten av varor fortsatte att utvecklas starkt i ett internationellt perspektiv, medan tjänsteexporten tappat fart bland annat till följd av en svag utveckling av utländska resenärers konsumtion i Sverige. Kroneffekten tycks ha slagit hårdare mot ekonomin via turism och därmed tjänstehandel än mot företagens varuhandelsvolym.

Sverige – tigerekonomi eller bara uppstuds i konjunkturen.....sid 20

Sverige är ett av de länder som återhämtat sig snabbast efter den ekonomiska krisen. Nivåmässigt är BNP tillbaka på 2007 års nivå och vi kan se tillbaka på tre år med exceptionella konjunktursvängningar. Det finns anledning att fråga sig hur bra det egentligen går för Sverige. Diskussionen sätts i perspektiv av en ökad globalisering som gör statistiken mer svårtolkad. Dessutom flätas real och finansiell ekonomi samman allt mer. Allt detta ställer nya krav på statistiken.

Nummer 2•2011

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Internationell utblick.....	4
Export och import.....	5
Konsumtion.....	7
Bruttoinvesteringar.....	10
Näringsliv.....	12
Arbetsmarknad.....	17
Hur går det för Sverige?.....	20
Revideringar i nationalräkenskaperna.....	24
Summary.....	27

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

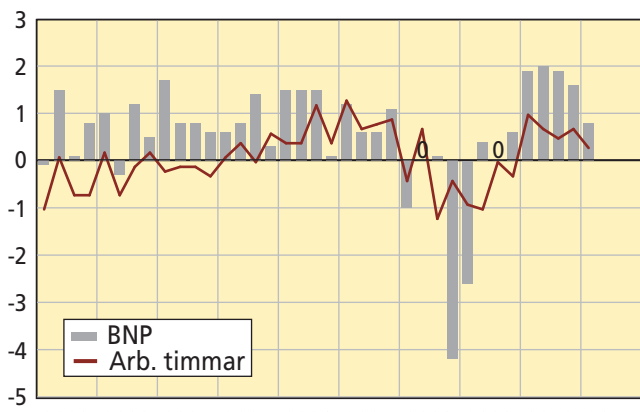
Stark konjunktur, tecken på avmattning

Bilden av god svensk ekonomisk utveckling, med starka bidrag från export, lagerinvesteringar och fasta bruttoinvesteringar, står sig även efter första kvartalets BNP-utfall. Tecken på avmattning inom flera delar av ekonomin talar dock för att epitetet tigerekonomi snart är ett minne blott och att vi är på väg in i en mognare fas i konjunkturcykeln med måttligare ökningstakter.

Första kvartalet steg BNP med 0,8 procent, säsongrensat och jämfört med fjärde kvartalet. Det är en tydlig dämpning jämfört med de tre senaste kvartalen då ökningstakten var 1,6, 1,9 respektive 2,0 procent, säsongrensat.

Bruttonationalprodukten (BNP) samt arbetade timmar i hela ekonomin

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensad BNP och arbetade timmar

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Från det att hushållens konsumtion varit en stark drivkraft till den ekonomiska utvecklingen i Sverige har på kort tid ett snabbt omslag i utvecklingen skett under vintern. Under första kvartalet i år utgjorde hushållens konsumtionsutgifter istället en ganska svag länk i det ekonomiska maskineriet. Dessa ökade då bara blygsamt, med 0,4 procent från kvartalet innan. Under både tredje och fjärde kvartalet var ökningstakten mer än dubbelt så hög, 0,9 procent. En ökad återhållsamhet med utgifterna hänger sannolikt samman med de fördyringar för hushållen som inträffat på senare tid och som slagit hårt mot deras budget.

Mer fart är det för de fasta bruttoinvesteringarna som ökade för sjätte kvartalet i rad. Investeringsvolymerna har återhämtat sig allt mer och är på väg tillbaka mot nivån innan krisen. Den starka utvecklingen första kvartalet drevs på av ökade bostads- och maskininvesteringar. Fasta bruttoinvesteringar och lagerinvesteringarna stod tillsammans för 3,9 procentenheter av den faktiska BNP-utvecklingen på 6,9 procent.

Utrikeshandeln präglas av stark återhämtning från en låg nivå efter finanskrisen. Första kvartalet fortsatte importen och exporten av varor att utvecklas starkt i ett internationellt perspektiv. Den svenska varuexporten ökade med 4,0 procent säsongrensat och överträffade därmed världshandeln med varor som steg med 3,6 procent första kvartalet, enligt CPB. Tjänsteexporten tappade däremot fart bland annat till följd av en svag utveckling av utländska resenärers konsumtion i Sverige. Kroneffekten tycks ha slagit hårdare mot ekonomin via turism och därmed tjänstehandel än mot företagets varuhandelsvolymerna.

Inom näringslivet påminner utvecklingen första kvartalet i år mycket om det fjärde kvartalet i fjol då en första avmattning i produktionen kunde registreras. Avmattningen fortsatte första kvartalet och nu tydligare än tidigare. Det gällde de flesta branscher. Även om konjunkturen är fortsatt stark tyder mycket på att konjunkturtoppen, mätt som tillväxttakt i BNP, passerats för den här gången. Produktionstillväxten för näringslivet var som högst andra och tredje kvartalet 2010. Det är fortfarande tillverkningsindustrin som är dragloket i näringslivet. Ökningen av produktionen överstiger vida den för den privata tjänstesektorn. Men ordergången till industrin visar nu tecken på att svikta. En första och tydlig dämpning av arbetade timmar i näringslivet kan nu noteras. Tillväxten i arbetsproduktiviteten är dock fortsatt mycket stark.

Sysselsättningen fortsatte att öka första kvartalet. Däremot var utvecklingen av arbetslösheten inte lika positiv. Anmärkningsvärt var att arbetslösheten för kvinnor inte fortsatte att sjunka; andelen arbetslösa kvinnor var därmed högre än för män. En viktig bidragande orsak till den relativt höga arbetslöshetsnivån är att flödet av personer som stått utanför arbetskraften till arbetslöshet varit betydande. Andelen lediga jobb var samtidigt under första kvartalet rekordhög i förhållande till den relativa arbetslösheten.

Sveriges Ekonomi – statistiskt perspektiv innehåller även två temaartiklar. I den första artikeln görs ett nedslag i den aktuella konjunkturen i perspektiv av en ökad globalisering, samt effekter av integreringen av real- och finansiell ekonomi. Dessa förändringar ställer nya krav på statistiken. Den andra artikeln är en fortsättning på en temaartikel om revideringar i nationalräkenskaperna som publicerades i decembernumret 2010. Studien av revideringar av BNP från produktionssidan visar att förädlingsvärdena inom industrin har störst systematiskt fel i de preliminära beräkningarna. Dessutom underskattas vanligen volymutvecklingen för industrin i de preliminära beräkningarna.

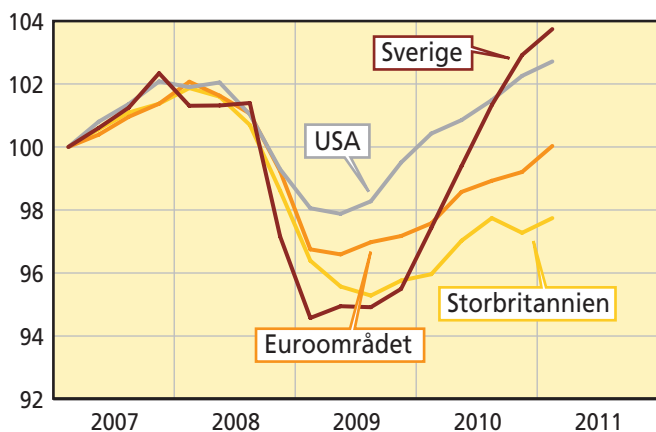
En världsekonomi i återhämtning

Världsekonomin har som helhet fortsatt att stärkas under årets inledande kvartal. Men farten i återhämtningen har emellertid varierat stort mellan olika regioner och länder i världsekonomin och arbetslösheten har tenderat att bita sig fast på en hög nivå. OECD-ländernas samlade ekonomiska tillväxt fortsatte i oförändrad takt i jämförelse med kvartalet innan. För de största länderna pekade emellertid utvecklingen åt olika håll. Tillväxttakten i USA och Japan saktade in under första kvartalet medan den samlade tillväxttakten i euroområdet ökade.

Den globala återhämtningen fortsatte i oförminskad takt under första kvartalet i år. BNP-tillväxten inom OECD-området uppgick, i likhet med fjärde kvartalet, till 0,5 procent. Prognoser från både IMF och OECD indikerar emellertid en något lägre global BNP-tillväxt för helåret 2011 i jämförelse med år 2010. Risker för bakslag i den reala världsekonomin kvarstår också till följd av globala obalanser inom och mellan stora ekonomier.

BNP-nivå

Index första kvartalet 2007=100

Källa: Ecowin

Data t.o.m. första kvartalet 2011

Den svenska ekonomins återhämtning har varit förhållandevis stark i ett internationellt perspektiv. När finanskrisen bröt ut och spred sig globalt drabbades Sverige främst indirekt genom internationella finansmarknader och via utrikeshandel som fick stora delar av industrin att tvärnita. När återhämtningen väl kom igång har Sverige gått starkt jämfört med andra länder. De branscher som föll mest i krisen är också de som svarat för den starkaste återhämtningen. Det svenska exportberoendet med en hög andel investeringsvaror, såsom motorfordon, teleprodukter och maskiner, är en viktig förklaring till den kraftiga konjunktursvängningen.

Halverad BNP-tillväxt i USA

Den amerikanska BNP-tillväxten i det närmaste halverades första kvartalet till en uppräknad årstakt på 1,8 procent. Det var den privata sektorn som svarade för ökningen, främst via lageruppbbyggnad som bidrog med 1,2 procentenheter

till BNP-tillväxten. På nedsidan låg en svagare utveckling för de offentliga myndigheterna som minskade utgifterna med 5,1 procent i årstakt, vilket gav ett negativt bidrag till BNP-tillväxten med 1,1 procentenheter. Bidraget från nettoexporten var i det närmaste noll, trots en hög volymtillväxt i USA:s varuhandel första kvartalet jämfört med fjärde kvartalet ifjol. Den amerikanska hushållskonsumtionen saktade in och ökade med 2,2 procent i uppräknad årstakt för första kvartalet efter att ha ökat med 4,0 procent fjärde kvartalet. Samtidigt sjönk hushållens sparkvot ytterligare ner till 5,1 procent.

Tyskland bakom starkare europeisk tillväxt

Eurorådets tillväxttakt ökade från 0,3 procent till 0,8 procent säsongrensat jämfört med kvartalet innan. Tillväxten förbättrades i alla stora länder utom i Italien som låg på en oförändrad tillväxttakt på måttliga 0,1 procent. Utifrån de länder som hittills publicerat BNP-uppgifter för första kvartalet var det enbart Danmark och Portugal som uppvisade en negativ BNP-tillväxt.

Eurorådets största ekonomi, Tyskland, växte med hela 1,5 procent i kvartalstakt till följd av en stark inhemsk efterfrågan. Det innebär att den exportinriktade tyska ekonomin är tillbaka på BNP-nivåer som förelåg innan krisen. Den tyska exporten växte med 7,3 procent i mars, säsongrensat jämfört med februari, vilket var den största månadsökning som uppmäts sedan mätningarna började 1950. Men för första kvartalet steg även importen och nettoexporten gav sammantaget ett mindre bidrag till BNP-tillväxten än vad den inhemska efterfrågan gjorde.

Skalvet satte Japan i recession

Världens tredje största ekonomi, den japanska, föll första kvartalet åter in i recession (med två kvartal i rad med fallande BNP) i efterföljderna av den jordbävning och tsunami som drabbade landet. Mellan januari och mars i år föll BNP med 0,9 procent jämfört med de tre föregående månaderna. På årsbasis föll BNP med 0,7 procent. I spåren av jordbävningen minskade även Japans handel med omvärlden.

Den kinesiska tillväxten var 9,7 procent första kvartalet jämfört med året innan, vilket var i linje med de fyra senaste kvartalens BNP-tillväxt. Indiens tillväxt saktade in något under första kvartalet till 7,8 procent från 8,3 procent kvartalet innan. Tillväxtmarknader i Asien, tillsammans med Östeuropa, drar också upp världshandelsvolymerna i relation till de mer mogna ekonomierna i väst, enligt den senaste statistiken från CPB¹.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

¹ Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

Export och import

Tjänstehandeln drog ner BNP-tillväxten

Utrikeshandeln har det senaste året präglats av en stark återhämtning från en låg nivå efter finanskrisen. Importen och exporten av varor fortsatte att utvecklas starkt i ett internationellt perspektiv, medan tjänsteexporten tappat fart bland annat till följd av en svag utveckling av utländska resenärers konsumtion i Sverige. Kroneffekten tycks ha slagit hårdare mot ekonomin via turism och därmed tjänstehandel än mot företagens varuhandelvolym.

Den svenska utrikeshandeln har återhämtat sig väl efter krisen. Handelsvolymerna, som föll kraftigt under 2009, har det senaste året på årsbasis stigit med tvåsiffriga ökningstal fram till och med första kvartalet i år. Under den senaste jämförelseperioden, första kvartalet i år jämfört med första kvartalet 2010, steg exporten med 15 procent och importen med 13 procent. Det var i samma höga takt som under fjolårets sista kvartal. Sammantaget bidrog också exportnettot med 1,5 procentenheter till BNP-tillväxten enligt det traditionella sättet att mäta BNP-bidrag.

I skuggan av den ljusa bilden för utrikeshandeln tonar sig en betydligt mörkare. Mellan de två senaste kvartalen, som visar den senaste utvecklingen i säsongrensade termer, utvecklades exportnettot negativt. Importökningen på 3,1 procent överträffade den för exporten som steg 2,4 procent. Varuexporten utvecklades emellertid väl och visade en god volymtillväxt på 4,0 procent. Det negativa exportnettot förklaras därmed främst av en svag tjänsteexport.

Export av varor och tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Tjänstehandeln består av flera poster som tenderar att vara relativt volatila från kvartal till kvartal varefter denna analys görs på årsbasis. En relativt stor del av tjänstehandeln består av resevaluta som mäts via valutaväxlingar och kontokortsbetalningar och kan tänkas ha påverkats av den svenska

kronans kontinuerliga appreciering under de senaste två åren¹. Drygt en tredjedel av tjänsteimporten utgjordes sammanlagt av posterna svensk konsumtion i utlandet och av flygresor som ökade med 20 respektive 14 procent på årsbasis. Tjänsteimporten totalt ökade med 8 procent och hölls tillbaka av en mer blygsam utveckling inom övrig tjänsteimport.

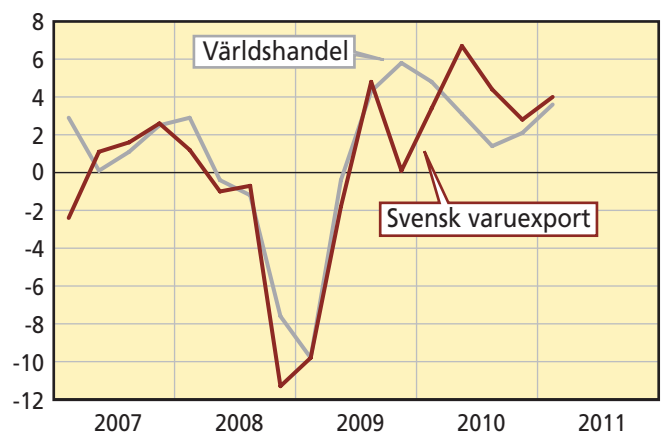
Tjänsteexporten via resevaluta, alltså utländska resenärers konsumtion i Sverige minskade med två procent första kvartalet jämfört med året innan. Den svaga utvecklingen av de utländska resenärernas konsumtion i Sverige bidrog starkt till den svaga tjänsteexporten. Resevalutanettet drog sammanlagt ner BNP-tillväxten med 0,6 procentenheter första kvartalet. Kronförstärkningen tycks ha slagit hårdare mot ekonomin via tjänsteexporten än mot företagets varuhandelvolym. En bidragande faktor är säkerligen att företagen har andra möjligheter att valutasäkra sin utrikeshandel.

Svensk varuhandel steg mer än världshandeln

Världshandeln med varor steg enligt CPB² med 3,6 procent under första kvartalet, säsongrensat jämfört med kvartalet innan. Det var främst som en följd av en stark utveckling i de asiatiska tillväxtländerna, i de Östeuropeiska länder och även i USA. Den svenska varuexporten ökning på 4,0 procent i kvartalstakt överträffade därmed världshandeln för fjärde kvartalet i rad.

Global varuhandel och svensk varuexport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011 och CPB

I jämförelse med euroområdet var det en markant skillnad mellan den starka svenska varuexporten och euroområdets

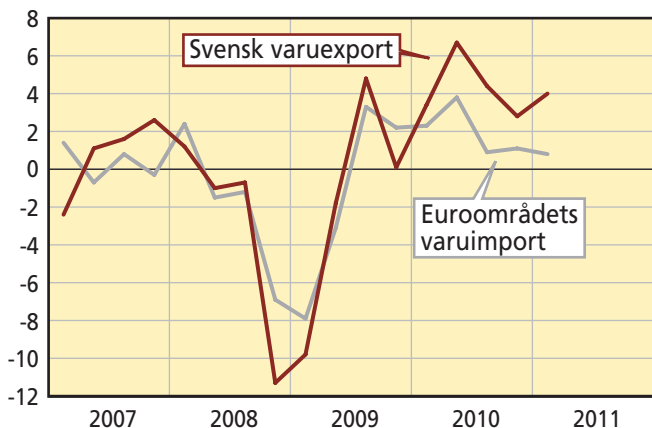
¹ Enligt TCW-index

² Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

samlade varuimport. För euroområdet, som är en stor mottagare av svenska exportvaror, steg varuimporten med 0,8 procent och varuexporten med 1,4 procent i säsongrensad kvartalstakt enligt CPB. Det var femte kvartalet i rad som svensk varuexport steg mer än euroområdets varuimport.

Svensk varuexport och Euroområdets varuimport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

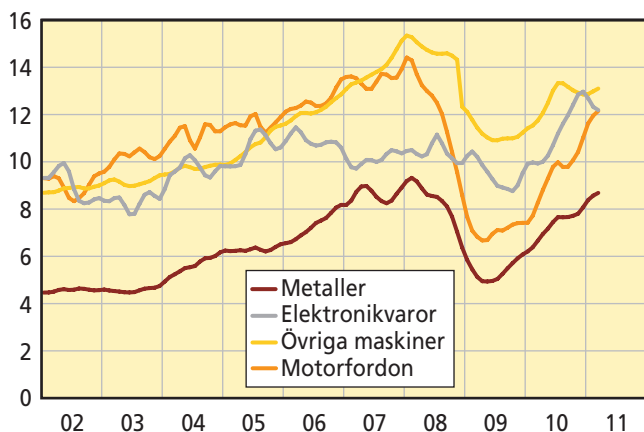
Källa: Nationalräkenskaperna och CPB Data t.o.m. första kvartalet 2011

Fortsatt stark export av motorfordon

Motorfordon och teleprodukter är två av Sveriges största och viktigaste exportvaror. De har båda haft en kraftig exportökning under det senaste året och därmed varit ledande i den totala exportuppgången. Utvecklingen under det senaste kvartalet, årets första kvartal i jämförelse med fjolårets sista, var det återigen motorfordon som ökade mest, i en säsongrensad serie med löpande priser. Även metall- och petroleumexporten gick bra, dock med viss draghjälp av prisökningar på råvaror. Betydligt svagare gick det för exporten av elektronikvaror, läkemedel och övriga maskiner.

Export för stora varugrupper

Löpande priser, miljarder kronor. Trend

Källa: Utrikeshandelsstatistiken Data t.o.m. mars 2011

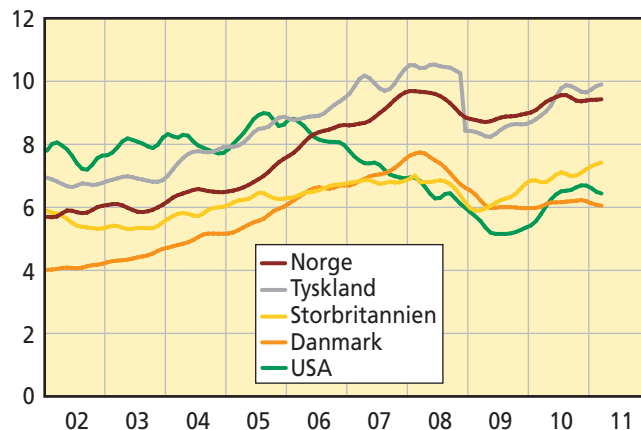
Minskad export till USA

Exporten till USA stagnerade första kvartalet efter en stark ökning fjärde kvartalet, säsongrensad i löpande priser. Även exporten till de nordiska länderna var relativt svag första kvartalet. En betydligt starkare utveckling för några av de

större mottagarländerna var exporten till Storbritannien, Tyskland, Belgien och Holland. Även exporten till Asien och Östeuropa utvecklades bra första kvartalet.

Export till stora handelspartners

Löpande priser, miljarder kronor. Trend

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

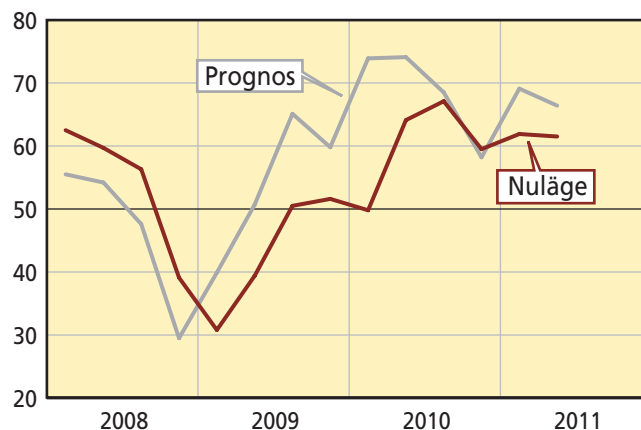
Data t.o.m. mars 2011

Exportchefsindex ger signal om en viss avmattning

Exportchefsindex, EMI, gav ett fortsatt starkt utfall andra kvartalet 2011, men EMI:s prognosdel sjönk från 69,1 till 66,4, vilket indikerar en viss avmattning från tidigare kvartal. Även Exportorderingsgången visar ett liknande mönster med en något svagare utveckling.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: Exportchefsindex

Data t.o.m. andra kvartalet 2011

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

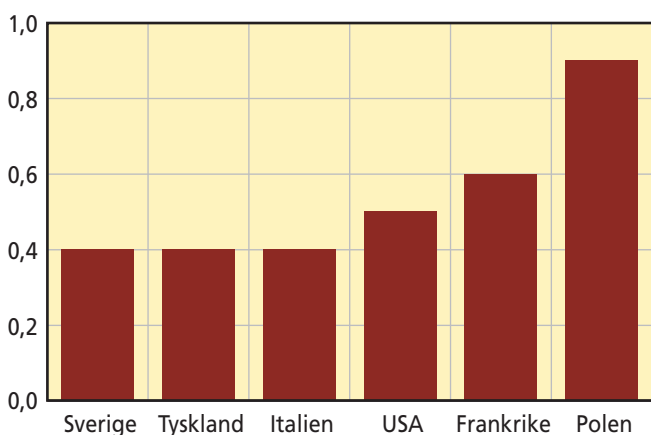
Dämpning av hushållskonsumtionen

Från det att hushållens konsumtion varit en stark drivkraft till den ekonomiska utvecklingen i Sverige har på kort tid ett snabbt omslag i utvecklingen skett under vintern. Under första kvartalet i år utgjorde hushållens konsumtionsutgifter istället en ganska svag länk i det ekonomiska maskineriet. Dessa ökade då bara blygsamt, med 0,4 procent från kvartalet innan. Under både tredje och fjärde kvartalet var ökningstakten mer än dubbelt så hög, 0,9 procent. En ökad återhållsamhet med utgifterna hänger sannolikt samman med de fördyringar för hushållen som inträffat på senare tid och som slagit hårt mot deras budget.

För att den svenska ekonomin skall visa en hög och stabil ekonomisk tillväxt är en av förutsättningarna att hushållens konsumtionsutgifter visar en god utveckling eftersom dessa utgör närmare hälften av BNP. Det var ett villkor som också var uppfyllt under det starka tillväxtåret 2010 då hushållens konsumtionsutgifter steg kraftigt med 4,2 procent, vilket var den största ökningen av hushållskonsumtionen sedan år 2000. Men redan under fjärde kvartalet i fjol märktes en förändring i hushållens attityder. Man började hålla hårdare i sina plånböcker och drog in på en rad onödiga utgifter. Julhandeln blev dålig med minskningar i detaljhandelns försäljningsvolym både i november och i december.

Hushållens konsumtionsutgifter

Förändring från första kvartalet 2010 till första kvartalet 2011. Procent

Källa: Eurostat

Data t.o.m. första kvartalet 2011

Sveriges internationella position försämrad

Från att tidigare legat i topp vid jämförelser av konsumtionsutvecklingen med andra jämförbara länder har Sverige halkat ned på den senaste rankinglistan. Av de jämförbara länder som publicerat uppgifter över hushållens konsumtionsutgifter för första kvartalet i år överträffas utvecklingen för Sverige av i tur och ordning Polen, Frankrike och USA. Samma konsumtionsutveckling som den för Sverige, det vill

säga en ökning mellan fjärde och första kvartalet med 0,4 procent, redovisas av Tyskland och Italien.

Behov av att balansera hushållsbudgeten

Vid en studie av kostnadsutvecklingen för hushållen den senaste tiden framstår behovet att dra in på konsumtionen och balansera budgeten som logisk. Under 2010 då hushållens konsumtionsutgifter ökade kraftigt var inflationen fortsatt låg samtidigt som räntenivån på hushållens lån under större delen av året fortfarande var mer komfortabel. I mars i år var inflationstakten 2,9 procent jämfört med 0,8 procent i mars förra året. Samtidigt uppgick löneökningarna för löntagarna i mars i år till – preliminärt – beskedliga knappa 2 procent jämfört med mars 2010. I april hade skillnaden i inflations-takten jämfört med i fjol ökat ytterligare, till 3,3 procent jämfört med 0,7 procent i april 2010.

Även om inflationstakten stegrats avsevärt på ett år är det inte sagt att inflationstrycket i ekonomin därför tilltagit. En starkt bidragande orsak till den nuvarande uppgången är Riksbankens successiva räntehöjningar. I april i år bidrog höjda räntor med 1,8 procentenheter till inflationstakten. Räntehöjningarna borträknade stannar alltså inflationstakten på måttliga 1,5 procent.

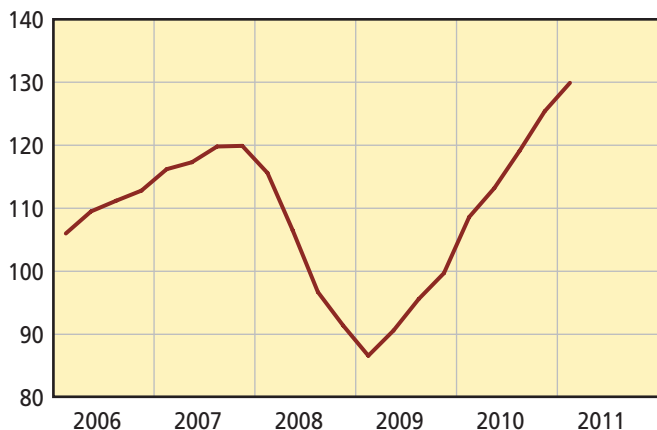
I likhet med den stegrade inflationstakten har även uppgången i hushållens låneräntor varit stark det senaste året. Den genomsnittliga räntan på hushållens samtliga utestående lån var i april i år 3,91 procent, vilket kan jämföras med 2,64 procent i april förra året. Ännu större är skillnaden för nytecknade lån där den genomsnittliga räntan i april i år var 4,1 procent jämfört med 2,13 procent ett år tidigare, alltså nästan en fördubbling. Med vetskap om Riksbankens intentioner med penningpolitiken räknar hushållen följaktligen med fortsatt stigande räntor framöver. I Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer för maj har hushållens förväntningar på den rörliga bostadsräntan på ett års sikt stigit ordentligt till 4,6 procent från 4,3 procent i april.

Inbromsning av inköpen av personbilar

Även mätt över fyra kvartal märks en tydlig dämpning i ökningstakten för hushållskonsumtionen. Under första kvartalet i år var hushållens konsumtionsutgifter 2,1 procent högre jämfört med motsvarande kvartal 2010, vilket även det är nära nog en halvering från första kvartalet ifjol då uppgången var 4,1 procent. Detta motsvarar en positiv inverkan på BNP-utvecklingen med en procentenhet. Det största bidraget till uppgången kom också detta kvartal från hushållens inköp av bilar som nu steg med ca 22 procent. Det innebär ändå en påtaglig dämpning, nästan en halvering, från i fjol då ökningstakten för varje kvartal var närmare 40 procent. Posten transporter i hushållsbudgeten där bilarna väger allra

tyngst utgjorde 0,9 procentenheter av den totala konsumtionsökningen på 2,1 procent.

Handel med motorfordon, omsättning Säsongrensade kvartalsuppgifter. Index 2005=100

Källa: Omsättningsstatistiken
och egna beräkningar

I övrigt var uppgången i hushållskonsumtionen ganska bred med positiva, om än inte så höga, utvecklingstal för de flesta utgiftsposter. Det var egentligen bara konsumtionen av livsmedel, alkohol och bostadsutgifter som samtliga minskade och som gav negativa bidrag. Inköpen av livsmedel minskade med så pass mycket som 1,9 procent, trots befolkningstillväxten. Bakom minskade bostadsutgifter låg lägre utgifter för el och gas med 7 procent och lägre utgifter för fjärrvärme med 10 procent. Denna utveckling berodde på att första kvartalet i år var flera grader varmare i genomsnitt jämfört med första kvartalet i fjol.

Hushållens konsumtion första kvartalet 2011

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 1 10, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	28,8	-2,8	-0,1
Livsmedel och alkoholfria drycker	11,9	-1,9	-0,2
Transporter	11,5	8,0	0,9
Rekreation och kultur	10,4	4,2	0,4
Övriga varor och tjänster	10,2	0,8	0,1
Restauranger, hotell	5,3	3,4	0,2
Möbler m.m.	4,7	1,3	0,1
Kläder och skor	4,2	1,3	0,1
Hälsa- och sjukvård	3,8	5,4	0,2
Post och telekommunikationer	3,3	3,5	0,1
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,3	-2,8	-0,1
Utbildning	0,4	2,5	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,3	12,7	0,5
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-5,1	-1,9	0,1
Hushållens totala konsumtion	100	2,1	2,1

Källa: Nationalräkenskaperna

En post i hushållens budget som visade fortsatt stark ökning och som starkt bidrog till hushållens ökade konsumtion under första kvartalet var svensk konsumtion utomlands, som steg med 13 procent jämfört med motsvarande kvartal 2010. I samma riktning pekade utgifterna för charterresor som samtidigt ökade med 10,5 procent. Utvecklingen skall

ses mot bakgrund av att kronan stärktes kraftigt, med 9,5 procent under perioden, vilket gjorde det attraktivt att förlägga semester, annan ledig tid och olika inköp utomlands. Den motsatta effekten hade den förstärkta kronkursen på utländsk konsumtion i Sverige som under perioden sjönk med 1,9 procent. Tillsammans gav dessa två poster ett bidrag på hela 0,6 procentenheter till konsumtionsökningen.

Prioritering av restaurangbesök och hälsovård

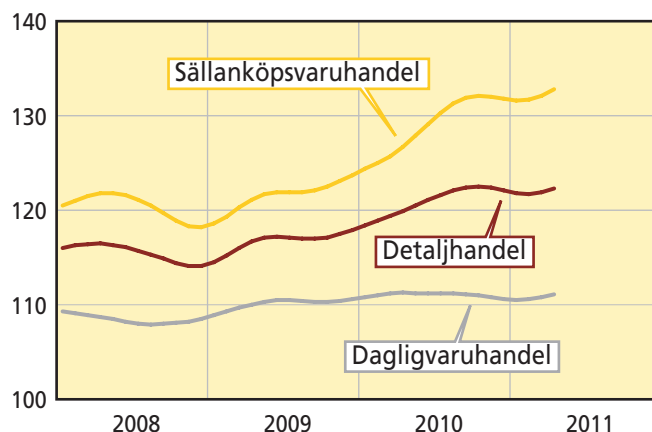
Hushållens försiktighet med utgifterna framgår tydligt av den svaga utvecklingen för detaljhandeln, en bransch som traditionellt är känslig för konjunktursvängningar. Inköpen av detaljhandelsvaror ökade med blygsamma 0,6 procent från första kvartalet 2010 till första kvartalet 2011. Att hushållen första kvartalet visat minskat intresse för detaljhandelsvaror framgår av att både inköpen av kläder och möbler visade svaga ökningstal, med endast drygt 1 procent jämfört med första kvartalet 2010.

Det förefaller som att hushållen hittills i år har prioriterat olika typer av tjänster vid sina inköp. Den totala konsumtionen av tjänster steg med 2,7 procent. Konsumtionen av hälso- och sjukvård steg med 5,4 procent, fritid, underhållning och kultur med 4,2 procent samt hotell- och restaurangutgifter med 3,4 procent.

Svårigheter att utjämna för påskeffekten

Det skall noteras att påskens förläggning, som kan skifta från mars till april, och som i år inföll sent i april kan ha påverkat utvecklingen för detaljhandeln och därmed hushållens konsumtionsutgifter under första kvartalet. Den kalenderkorrigering och säsongrensning som görs av statistikuppgifterna syftar till att utjämna tidsserierna så att rättvisande jämförelser och utvecklingstal mellan olika perioder skall låta sig göras. Men just påskeffekten som infaller oregelbundet i tiden har visat sig svårare att hantera än andra säsongnormala variationer eller kalendereffekter.

Detaljhandel, försäljningsvolym Månadsvärden utjämnade med trendcykeln. Index 2005=100

Källa: Omsättningsstatistiken

Data t.o.m. april 2011

Det finns därför anledning att misstänka att kalender- och säsongrensningen inte tillräckligt kompenserade för att

påskan uteblev i mars i år. Därigenom kan utfallet för mars och därmed första kvartalet omotiverat sänkts något. Att så kan vara fallet stöds av detaljhandelsutfallet för april som visade på en stark återhämtning i april efter den kraftiga minskningen i mars. I vilket fall som helst står det klart att detaljhandelns utveckling har varit svag sedan i höstas. Försäljningsvolymen inom detaljhandeln toppade under de två första höstmånaderna september och oktober i fjol. Sedan minskade försäljningsvolymen successivt fram till och med mars i år med sammanlagt 2 procent, något som är högst ovanligt för den svenska detaljhandeln. Från fjärde till första kvartalet sjönk detaljhandeln med 1 procent.

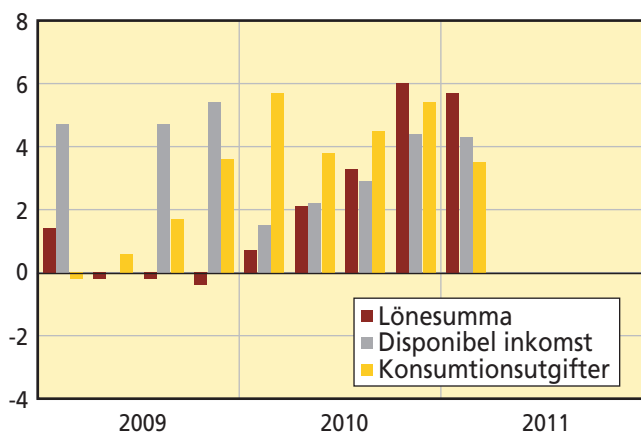
Efter den stora nedgången för detaljhandeln i mars med 0,8 procent följde en kraftig ökning med 1,6 procent i april, säsongrensat och jämfört med närmast föregående månad. Om detta är ett trendbrott eller om det rör sig om tillfälliga svängningar i utvecklingen kommer att visa sig med utfallet för detaljhandeln för maj eller senast efter utfallet för juni.

Fortsatt stark ökning av lönerna

Intressant att notera är att den tidigare trenden, att hushållen tagit av sitt sparande för att finansiera sin konsumtion bröts under första kvartalet i år. Hushållen valde då i ett lite mer ansträngt budgetläge att istället öka sitt sparande. I den starka konjunkturen fortsatte löneinkomsterna att öka kraftigt med 5,7 procent under första kvartalet, vilket var nästan lika mycket som uppgången under fjärde kvartalet på 6 procent, jämfört med motsvarande kvartal året innan. En stor del, cirka en tredjedel, av ökningen av löneinkomsterna hänger samman med den kraftiga uppgången i sysselsättningen där antalet arbetade timmar i hela ekonomin under första kvartalet i år steg med 2,1 procent. Motsvarande ökning under fjärde kvartalet var 2,8 procent. Utvecklingen av löneinkomsterna täckte därmed mer än väl ökningen av konsumtionsutgifterna som steg med 3,5 procent.

Lönesumma, disponibel inkomst och konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Efter nettot av kapitalinkomster och transfereringar krympte emellertid ökningstakten för den disponibla inkomsten för hushållen ihop avsevärt även detta kvartal till en ökning

med 4,3 procent i löpande priser, jämfört med motsvarande kvartal 2010. Men även utvecklingen av denna räckte alltså till för att finansiera hushållens konsumtion detta kvartal.

Kapitalinkomstnettot där bland annat hushållens ränteutgifter ingår minskade kraftigt, med 5 miljarder kronor eller med hela 42 procent. Den viktigaste orsaken till detta var att det redan tidigare negativa räntenettet för hushållen från första kvartalet 2010 på 4,9 miljarder kronor mer än fördubblades till 10,2 miljarder kronor på ett år. Transfereringarna som visade en begränsad ökning med 2,2 miljarder kronor eller med 2 procent kunde inte motverka de snabbt stigande kapitalutgifterna för hushållen. I transfereringsutgifterna ingår skatter som viktigaste post, som nu ökade med 2,3 miljarder kronor eller med 3,4 procent.

Trenden för hushållssparandet bröts

Efter en rensning för inflationen ökade första kvartalet i år den reala disponibla inkomsten för hushållen med 2,8 procent. Det är en dubbelt så stor ökning som uppgången, med 1,4 procent, mellan helåret 2009 och 2010 då hushållens konsumtionsutgifter steg kraftigt, med 3,5 procent. Under första kvartalet 2010 minskade den reala disponibla inkomsten med 0,1 procent, men därefter under 2010 var utvecklingen positiv, med en stegrad ökningstakt för varje kvartal. Under fjärde kvartalet 2010 steg den reala disponibla inkomsten med 3 procent.

Ökningen av den reala disponibla inkomsten under första kvartalet i år på 2,8 procent skall ställas mot uppgången i hushållens konsumtionsutgifter som stannade på 2,1 procent. Det ledde till att hushållen detta kvartal till skillnad från tidigare använde en del av sin inkomstökning till ett ökat sparande med 1,8 miljarder kronor och som uppgick till 38 miljarder kronor. Detta innebär ett trendbrott då hushållens sparande tidigare minskade under vart och ett av kvartalen 2010. Under fjärde kvartalet 2010 minskade sparandet med 7,3 miljarder kronor, vilket gav ett minskat hushållssparande mellan helåret 2009 och 2010 på sammanlagt 32 miljarder kronor.

Den justerade sparkvoten, exklusive tjänstepensioner, ökade från 2,1 procent första kvartalet 2010 till 2,8 procent första kvartalet 2011.

Den slutsats som kan dras av utvecklingen under perioden 2009–2011 av de tre variablerna för hushållen i diagrammet intill, lönesumma, disponibel inkomst och konsumtionsutgifter är följande:

- I tider då konjunkturen är svag, år 2009, präglas hushållens beteende och agerande av osäkerhet inför framtiden, och trots att en kraftig ökning av den disponibla inkomsten skapar ett stort konsumtionsutrymme håller hushållen tillbaka sina konsumtionsutgifter och väljer istället att öka sitt sparande. Alltså ett agerande som står i motsatsförhållande till ett önskvärt agerande ur ett makroekonomiskt perspektiv.

- I tider då konjunkturen – efter en snabb omsvängning – är stark, år 2010, ökar optimismen hos hushållen inför framtiden och hushållen ökar sina konsumtionsutgifter betydligt över det utrymme som skapas av utvecklingen av den disponibla inkomsten. För att klara detta tar man av sitt sparande.

- Under första kvartalet 2011 håller hushållen åter tillbaka sina konsumtionsutgifter något i förhållande till det utrymme som skapas av ökningen av den disponibla inkomsten. Detta skulle kunna vara ett första tecken på ökad osäkerhet hos hushållen inför framtiden och ett behov av att balansera sin budget.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

Bruttoinvesteringar

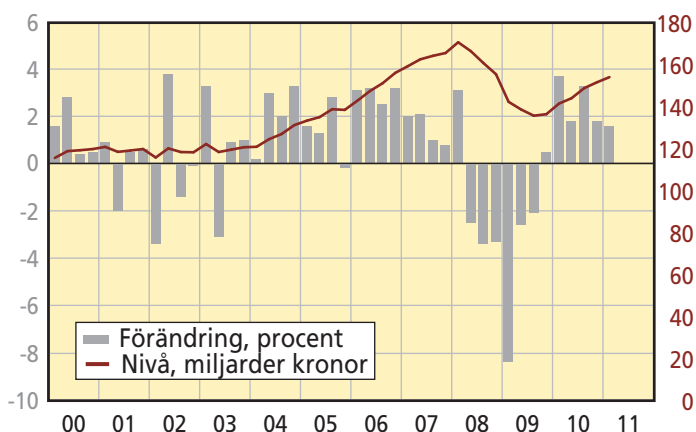
Fortsatt stark investeringsutveckling

För sjätte kvartalet i rad ökade de fasta bruttoinvesteringarna. Investeringsvolymen återhämtar sig allt mer och är på väg tillbaka mot nivån innan krisen. Den starka utvecklingen drivs på av ökade bostads- och maskininvesteringar. Tillsammans med lagerinvesteringarna fortsatte de fasta bruttoinvesteringarna att ge ett betydande bidrag till Sveriges BNP-tillväxt.

Det stora tappet för de fasta bruttoinvesteringarna åren 2008/2009 har till stora delar återhämtats. Framförallt har utvecklingen drivits på av ökade bostads- och maskininvesteringar inom tjänstebranscherna, men även byggindustrins investeringar har ökat kraftigt. Däremot har investeringsviljan inom tillverkningsindustrin inte varit lika stark, vilket dämpat den annars positiva utvecklingen av näringslivets investeringar.

Fasta bruttoinvesteringar

Procentuell förändring från föregående kvartal samt nivå i miljarder kronor. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Den goda investeringsutvecklingen fortsatte första kvartalet 2011. Säsongsrensat ökade den totala investeringsvolymen med 1,6 procent i jämförelse med föregående kvartal. Nivåmässigt är däremot investeringarna fortfarande lägre än före krisen. I jämförelse med första kvartalet 2008 är investeringsnivån ungefär 10 procent lägre.

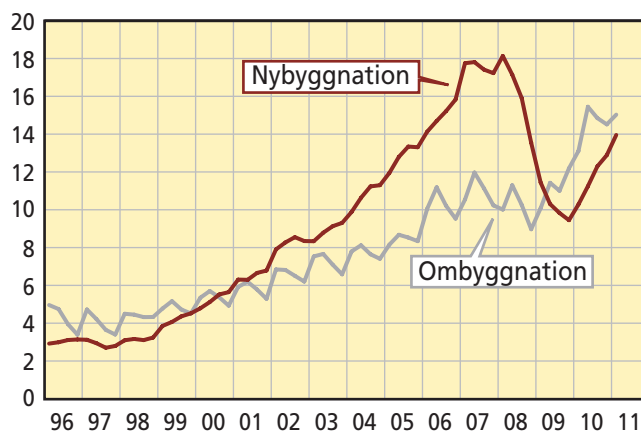
Bra fart på bostadsinvesteringarna

Investeringarna ökade i de flesta kapitaltyper första kvartalet. Framförallt utökades investeringarna i bostäder och maskiner, 20 respektive 7 procent på årsbasis. Den större delen av bostadsinvesteringarna var i flerbostadshus som ökade med nästan 70 procent. Samtidigt steg investeringarna i småhus med 6 procent.

Bostadsinvesteringarna har återhämtat sig mycket starkt sedan den finansiella krisen. Nybyggnationen rasade dramatiskt i samband med krisen, liknande den under fastighetskrisen i början av 90-talet. Däremot påverkades ombyggnationen inte i samma utsträckning.

Bostadsinvesteringar

Miljarder kronor i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Investeringar i nybyggnation respektive ombyggnation har utvecklats olika sedan början av år 2000. Nybyggnationen ökade kraftigt mellan 2003 och 2007 medan ombyggnadsinvesteringarna utvecklades under perioden i en betydligt trögare takt. I samband med krisen 2008 minskade investeringarna i nybyggnation drastiskt. En nedgång av ombyggnationen märktes först mot slutet av 2008 och blev betydligt mer begränsad. ROT-avdraget nämns ofta som en trolig bidragande faktor till att ombyggnationen ökade. ROT-avdraget, som infördes i slutet av 2008, fick ett tydligt genomslag först efter den förenklade hanteringen som infördes vid

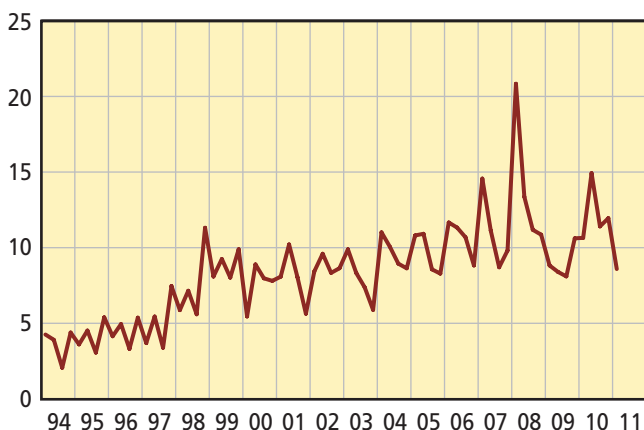
halvårsskiftet 2009. Under 2010 var ökningen av denna typ av investeringar betydande. Om- och tillbyggnadsinvesteringarna fortsatte att öka första kvartalet 2011 men inte i samma omfattning som tidigare.

Mer egenfinansierade maskininvesteringar

Tillsammans med bostadsinvesteringarna bidrog maskininvesteringar till merparten av den positiva utvecklingen första kvartalet. Sammantaget ökade maskininvesteringarna, oavsett finansieringsform, med 7 procent jämfört med samma kvartal i fjol. Ökningen utgjordes av egenfinansierade maskininvesteringar. Men samtidigt som de egenfinansierade maskininvesteringarna ökade med 14 procent minskade maskinleasingen med 17 procent. Leasing, som utgör en mindre andel av de totala maskininvesteringarna, utvecklades mycket starkt i början av 2010 men dämpades under den senare delen av förra året. Kraftiga förändringar i maskinleasing förekommer relativt frekvent som en följd av att leasingavtal är enklare att avveckla än egenfinansierade investeringar. Att leasa maskiner istället för att investera själva minskar risken för att bli sittande med överkapacitet om efterfrågan utvecklas sämre än förväntat. Den flexibilitet som leasing vanligtvis innebär är dock mer kostsam, vilket gör företagen mer benägna att finansiera maskininvesteringarna själva i bättre tider. Övergången till mer egenfinansierade investeringar tyder på en mer optimistisk syn gällande den ekonomiska utvecklingen.

Leasingfinansierade maskininvesteringar

Miljarder kronor i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Tjänstebanserna ökade starkast inom näringslivet

Utvecklingen av investeringarna, sett i ett branschperspektiv, drivs på av tjänsteföretagen. Sammantaget ökade näringslivets investeringar med 8,2 procent första kvartalet varpå tjänsteföretagen stod för merparten. Flera tjänstebanscher ökade och framförallt fastighetsbranschen och handeln. Totalt ökade investeringarna inom tjänstebanschererna med 10,5 procent. Exklusive bostadsinvesteringarna var ökningen 5,4 procent.

Investeringarna inom varubanschererna ökade svagt första kvartalet, 3,7 procent jämfört med samma kvartal föregående år. Men bilden var splittrad. Byggindustrin fortsatte att

investera kraftigt och ökade investeringarna med 14,6 procent. Tillverkningsindustrin som inledde 2010 svagt verkar se mer positivt på framtiden och ökade investeringarna med 8,2 procent första kvartalet 2011. Gruv- och mineralutvinningsindustrin drog däremot ner investeringarna men i mer dämpad takt än tidigare kvartal. Inom energisektorn minskade investeringarna kraftigt.

De offentliga investeringarna ökade

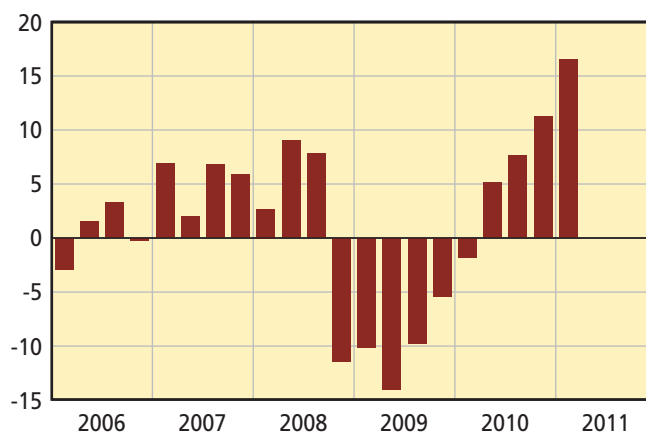
De offentliga investeringarna fortsatte att öka första kvartalet och steg med 11,4 procent. Främst berodde ökningen på ökade väginvesteringar samt större byggprojekt såsom nya Karolinska sjukhuset i Solna.

Lageruppbyggnaden håller i sig

Lageruppbyggnaden fortsatte under första kvartalet och gav återigen ett starkt positivt bidrag till BNP-utvecklingen. Säsongrensats var det fjärde kvartalet i rad med lageruppbyggnad. Totalt uppgår lageruppbyggnaden under dessa kvartal till 41 miljarder. Detta kan sättas i perspektiv till den kraftiga lageravvecklingen mellan slutet av 2008 och fram till början av 2010 på sammanlagt 53 miljarder.

Lagerinvesteringar

Miljarder kronor, fasta priser, referensår 2010, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Lageruppbyggnaden medförde ett ovanligt stort positivt bidrag till BNP-utvecklingen under kvartalet. Enligt den faktiska lagerutvecklingen, ej säsongrensats, bidrog lager med 2,5 procentenheter till BNP-ökningen på 6,9 procent. Historiskt sett är det ett mycket stort BNP-bidrag. Normalt sker en lageruppbyggnad under första kvartalet men den lageruppbyggnad som skett första kvartalet 2011 har varit exceptionellt stor.

Det stora lagerbidraget utgörs både av lageruppbyggnad inom industrin och i handelslager. Industrins lageruppbyggnad, med ett bidrag på 1,5 procentenheter, ökade mestadels av produkter i arbete och färdigvaror men även lager för insatsvaror ökade. Inom handeln, med ett bidrag på 1,1 procentenheter, ökade framförallt lager av sällanköpsvaror, bilar och bränsle.

Kontaktperson: Per Annerstedt, 08-506 945 47

Produktionen ökar i en allt långsammare takt

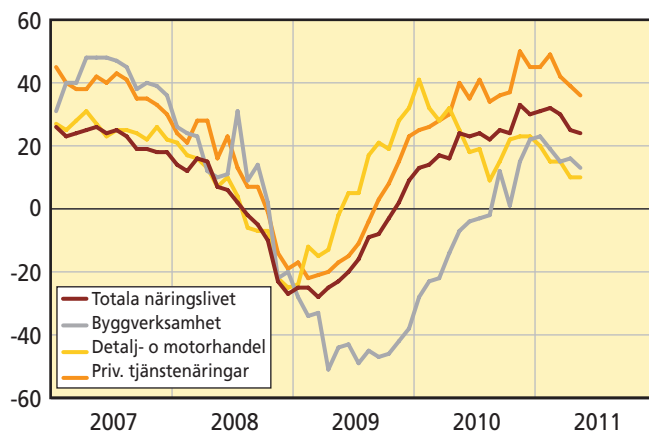
För näringslivet påminner utvecklingen under första kvartalet i år mycket om den under fjärde kvartalet i fjol då en första avmattning i produktionen kunde registreras. Avmattningen har fortsatt under första kvartalet och blivit ännu tydligare än tidigare. Det gäller de flesta branscher. Även om konjunkturen är fortsatt stark tyder mycket på att konjunkturtoppen, mätt som tillväxttakt i BNP, passerats för den här gången. Produktionstillväxten för näringslivet var som högst andra och tredje kvartalet 2010. Det är fortfarande tillverkningsindustrin som är dragloket i näringslivet. Ökningen av produktionen överstiger vida den för den privata tjänstesektorn. Men orderingången till industrin visar nu tecken på att svikta. En första och tydlig dämpning av sysselsättningen i näringslivet kan nu noteras. Tillväxten i arbetsproduktiviteten är dock fortsatt mycket stark.

Utfallet av första kvartalet 2011 blev för det svenska näringslivet i de flesta avseenden starkt. Det gäller åtminstone för variabler som produktion, sysselsättning, produktivitet och lönsamhet. Men samtidigt blir det allt tydligare att toppen på konjunkturkurvan för näringslivet nu passerats för den här gången. Konjunkturinstitutets Konfidensindikator som speglar stämningläget bland företagen i näringslivet visar nu nedgång och antog värdet 24 i maj i år, vilket var en minskning för tredje månaden i följd. Som starkast var konjunkturläget i näringslivet – mätt på detta sätt i – i november i fjol med värdet 33 på Konfidensindikatorn.

Avmattningen gäller samtliga sektorer inom näringslivet som tillverkningsindustri, byggverksamhet, handel samt privat tjänstesektor, men tydligast är dämpningen för handeln följd av den privata tjänstesektorn. Även företagens uppfattningar av efterfrågeläget visade i maj en signifikant försämring, nu för andra månaden i följd. Företagens tidigare goda omdömen om lönsamheten har bibehållits, endast en marginell försämring har kunnat noteras från fjärde kvartalet i fjol. Det bör dock framhållas att de nuvarande nivåerna på såväl Konfidensindikator som indikatorn på efterfrågeläget, trots nedgångarna den senaste tiden, är mycket höga och betydligt högre än de långsiktiga genomsnitten för näringslivet.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Nettototal

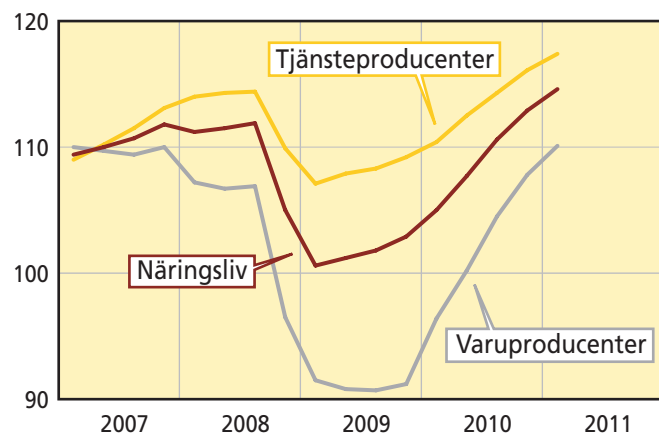
Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. maj 2011

Avmattningen i näringslivet blir ännu tydligare när det gäller utvecklingen av produktionen. Även om produktionstillväxten under första kvartalet var stark fortsätter den tidigare höga farten i näringslivet att bedarra. Den långsammare tillväxttakt som kunde registreras under fjärde kvartalet i fjol har alltså fortsatt under första kvartalet i år. Då steg den totala produktionen med 1,5 procent, jämfört med närmast föregående kvartal. Det motsvarar en uppgång med 6 procent omräknat till årstakt, vilket kan jämföras med en ökningstakt på 8,9 procent under fjärde kvartalet, säsongrensat och mätt i årstakt. Som högst var tillväxten under andra och tredje kvartalet 2010 då produktionen i näringslivet ökade med 10,6 procent under båda kvartalen, och mätt i årstakt.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2011

Det produktionsbortfall som uppstod under den ekonomiska krisen hade, med knapp marginal, inhämtats redan fjärde kvartalet i fjol. Produktionsnivån under första kvartalet i år överträffar med cirka 2,5 procent den tidigare högsta nivån från tredje kvartalet 2008.

Varuproduktionen fortsätter öka snabbast

Inom den varuproducerande sektorn, där nedgången var som djupast inom näringslivet under krisen, var återhämtningen även första kvartalet i år som starkast. Men den dämpning i uppgången som kunde registreras under fjärde kvartalet i fjol har fortsatt in på första kvartalet i år även på detta område och nu dessutom blivit ännu tydligare än tidigare. Första kvartalet i år ökade produktionen med 2,1 procent, vilket kan jämföras med 3,2 procent under fjärde kvartalet och 4,3 procent under tredje kvartalet, jämfört med kvartalet innan. När återhämtningen i näringslivet var som starkast, under första kvartalet 2010, ökade varuproduktionen med hela 5,8 procent från kvartalet innan.

Den nuvarande bilden inom den varuproducerande sektorn är dock tudelad, med en del bestående av branscherna mineralutvinningsindustri och energisektorn, för vilka produktionen från fjärde till första kvartalet minskade kraftigt, med 3,2 respektive 1,7 procent. I det första fallet rör det sig om en rekyl efter den tidigare starka produktionstillväxten under 2010. För energisektorn däremot innebär den svaga utvecklingen en påtaglig dämpning för tredje kvartalet i följd. I den andra, expansiva delen av den varuproducerande sektorn, tillverkningsindustri och byggindustri, är produktionstillväxten fortsatt stark, i synnerhet gäller det tillverkningsindustrin.

Arbetskraftsbrist bromsar byggproduktionen

Utmärkande för byggindustrin är sedan en tid tillbaka stor optimism och expansiva planer hos företagen, en hög efterfrågan samt en stor och utbredd brist på arbetskraft. Sammantaget leder detta till att företagens expansiva planer inte kan förverkligas fullt ut och att uppgången i byggproduktionen fortsätter att dämpas. Under första kvartalet i år ökade byggproduktionen med 1,2 procent efter en uppgång med 0,9 procent under fjärde kvartalet, jämfört med kvartalet innan. Det innebär att ökningstakten i byggproduktionen halverats de senaste två kvartalen från den starka inledningen av återhämtningen under perioden fjärde kvartalet 2009 fram till tredje kvartalet 2010.

Under hela denna period har suget efter arbetskraft ökat starkt samtidigt som bristsituationen på detta område förvärrats successivt. Under första kvartalet i år uppgav i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer sex av tio byggföretag att brist på arbetskraft är det främsta hindret för företagets byggande. Det är en dubbelt så hög andel jämfört bara med kvartalet innan. Optimismen bland byggföretagen fortsätter annars att förstärkas hela tiden. Under första kvartalet i år hade företagens bedömningar om utsikterna på byggmarknaden på ett års sikt förbättrats ytterligare.

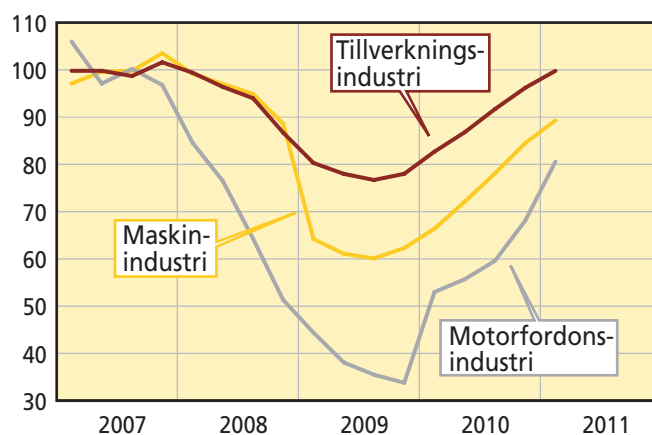
Det var liksom tidigare främst ett starkt bostadsbyggande som låg bakom uppgången i byggandet under första kvartalet, med en ökning på cirka 20 procent från motsvarande kvartal 2010. Det var i sin tur byggandet av lägenheter i flerbostadshus, med en ökning på hela 68 procent som var drivkraften i bostadsbyggandet. Även byggandet av småhus som kom igång senare bidrog till uppgången, nu med en

ökning på cirka 6 procent. Ombyggnationsinvesteringarna, som till stor del är förlagda till ROT-sektorn och som hade en mycket expansiv utveckling under 2010, dämpades något första kvartalet till en ökning med 9,3 procent. Dämpningen beror säkert till stor del på svårigheter att få tag i rätt typ av arbetskraft.

Byggandet av anläggningar och övriga byggnader andra än bostäder, däribland kommersiella lokaler, fortsatte att öka i god takt efter den sena vändningen under andra halvåret i fjol. Inom denna del av byggsektorn, som svarar för cirka 60 procent av det totala byggvärdet i ekonomin, ökade byggandet under första kvartalet med 4–5 procent för andra kvartalet i följd.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Industrin visar anmärkningsvärd styrka

Tillverkningsindustrin som var den bransch som pressades ned hårdast under den ekonomiska krisen har rest sig med anmärkningsvärd styrka och fortsätter att leverera de högsta tillväxttalen av samtliga viktigare branscher inom näringslivet när det gäller produktionen. Men även för industrin är det tydligt att uppgången fortsätter att avta i styrka. Under första kvartalet i år ökade sålunda produktionen med starka 3,8 procent efter en uppgång med 4,9 procent under fjärde kvartalet, jämfört med kvartalet innan. Det motsvarar en uppgång med hela 16 procent omräknat till årstakt. Det kan ställas mot BNP-tillväxten under första kvartalet på 3,5 procent i omräknad årstakt. Allra starkast var tillväxten för industrin under inledningen av återhämtningen, första kvartalet 2010, då produktionen ökade med 6,1 procent från fjärde kvartalet 2009. Den nedgång i industriproduktionen på drygt 25 procent, som inträffade i anslutning till finanskrisen är i stort sett nu återhämtad.

Fordonsindustrin leder uppgången

Uppgången inom tillverkningsindustrin fortsätter med stor bredd och berör de allra flesta delbranscher. Men det är några tungt vägande branscher med en exceptionellt hög tillväxt som står bakom mycket av ökningen av produktionen under första kvartalet. I särklass står motorfordonsin-

dustrin med en produktionstillväxt på hela 18,4 procent efter en uppgång fjärde kvartalet med 14,2 procent. Trots en ihållande stark återhämtning ligger den nuvarande produktionsnivån för motorfordonsindustrin cirka 20 procent under de högsta nivåerna från tiden före krisen.

En annan snabbväxande bransch är kemi-/läkemedelsindustrin med en accelererande uppgång, till en ökning med 9,8 procent första kvartalet från en uppgång med 6,6 procent fjärde kvartalet, jämfört med kvartalet innan. Även maskinindustrin samt stål- och metallindustrin redovisar höga tillväxttal med strax under 6 procent. För skogsindustrin går det inte lika bra, särskilt gäller det massa- och pappersindustrin där produktionen sjönk första kvartalet med 1,5 procent efter en lika stor uppgång fjärde kvartalet. Trots en svag byggkonjunktur i omvärlden lyckas ändå trävaruindustrin öka sin produktion med 2,6 procent efter en uppgång med 3,9 procent under fjärde kvartalet. Men då efterfrågan inte är på långt när lika stark hamnar mycket av varorna på lagret. Vartannat trävaruföretag har nu enligt Konjunkturbarometern för stora färdigvarulager.

Till de branscher för vilka produktionsnivån var i stort sett oförändrad under första kvartalet hör livsmedelsindustri, TEKNO-industri sam grafisk industri.

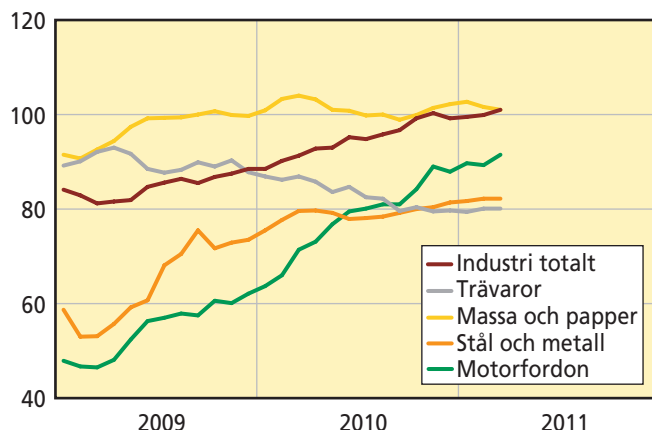
Mogen industrikonjunktur

Tillverkningsindustrin har nu kommit in i ett läge där orderingsgången ökar långsammare än leveranserna, vilket är normalt då konjunkturen blivit mer mogen. Det motsatta förhållandet gällde under inledningen av återhämtningen för industrin, från våren 2009 och cirka ett år framöver. Sett ur ett halvårsperspektiv ger efterfrågeutvecklingen ett svagt intryck. Fram till oktober i fjol ökade hela tiden den samlade orderingsgången till industrin i snabb takt.

Därefter har uppgången planat ut. Under första kvartalet i år minskade sålunda orderingsgången till industrin med 0,6 procent jämfört med fjärde kvartalet i fjol. Nedgången var ungefär lika stor för både hemma- och exportmarknaden. Inom insatsvaruindustrin som ligger i ett tidigt konjunktur-förlopp är orderingsgången nedåtriktad eller stagnerande för de flesta delbranscher.

Industrins orderingsgång

Tremånaders glidande medelvärden. Säsongsrensad, fasta priser. Index 2005=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

Data t.o.m. mars 2010

Utvecklingen för industrins leveranser har i den mogna konjunkturen följaktligen varit en helt annan och fortsatt mycket positiv. De totala leveranserna har – underbyggda av välfyllda orderböcker – fortsatt att stiga kraftigt de senaste månaderna. Under första kvartalet i år ökade de totala leveranserna med 4,2 procent jämfört med fjärde kvartalet 2010. Det är framförallt exportleveranserna som ökat markant den senaste tiden, med hela 7 procent mellan de två senaste kvartalen. Motorfordonsindustrin ökade sina leveranser mellan de två senaste kvartalen med 12,6 procent.

Ett annat tecken på att industrikonjunkturen övergått i en mognare fas är att företagens bedömningar av deras orderböcker sedan en tid upphört att förbättras. I Konjunkturbarometern från maj skedde till och med en första påtaglig försämring av företagens orderstocksomdömen.

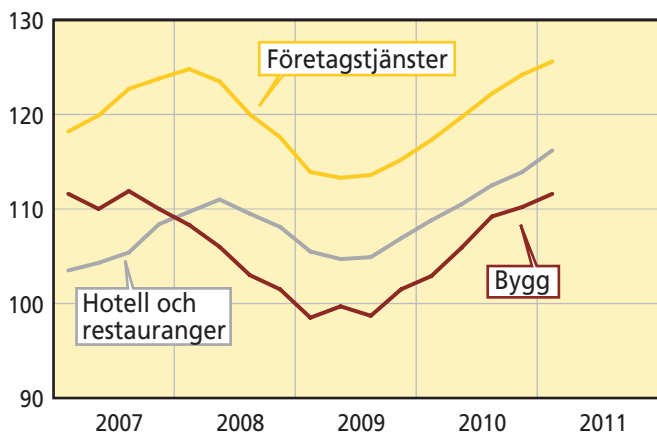
Fortsatt dämpning för tjänsteproduktionen

För den privata tjänstesektorn fortsatte produktionen att öka i en betydligt långsammare takt än för den varuproducerande sektorn och i synnerhet jämfört med tillverkningsindustrin. Dessutom fortsatte ökningstakten för tjänsteproduktionen att dämpas.

Under första kvartalet ökade sålunda produktionen inom den privata tjänstesektorn med 1,1 procent jämfört med kvartalet innan. Det innebar en avtagande ökningstakt för tredje kvartalet i fjol. Snabbast var uppgången under andra kvartalet 2010 med en produktionsökning på 1,8 procent. Uppgången inom denna sektor hade en lika stor bredd som tidigare och berörde samtliga viktigare delbranscher.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Inom handeln, där återhämtningen i den svenska ekonomin inleddes i början på 2009, fortsatte uppgången att dämpas under första kvartalet i år. Inbromsningen blev nu betydligt starkare än tidigare, med en ökning av produktionen med 1,3 procent från fjärde kvartalet. Under 2010 har tillväxten legat runt 2,5 procent under varje kvartal. Inom handeln är det fortfarande motorfordon som ökar mest, med 3,6 procent mellan de två senaste kvartalen. Det är ändå en tydlig dämpning då ökningstakten under en följd av kvartal legat klart över 5 procent i genomsnitt per kvartal. Det är endast tillverkningsindustrin som kan uppvisa en starkare uppgång under första kvartalet. Utvecklingen för detaljhandeln utgör här en stark kontrast till handeln med motorfordon där försäljningsvolymen enligt SCB:s Säljindex minskade med cirka 1 procent mellan de två senaste kvartalen.

Även för den enskilt största delbranschen inom tjänstesektorn, uthyrningsverksamhet, data och andra företagstjänster, märktes en första tydlig avmattning under första kvartalet i år, med en tillväxt i produktionen på 1,1 procent. Det innebär en avmattning för tredje kvartalet i följd. En liknande utveckling redovisades av transportsektorn där uppgången mattades av till en ökning med 1,5 procent efter en ökningstakt på 2,4 procent under fjärde kvartalet.

En bransch som skiljer sig från de övriga inom tjänstesektorn är hotell- och restauranger. De tjänster som här tillhandahålls tillhör tydligen de som både företag och hushåll ser ut att prioritera för närvarande. Här accelererade istället tillväxten, till produktionsökning med 2 procent, vilket kan jämföras med uppgångar på i genomsnitt runt 1,5 procent de senaste fyra kvartalen.

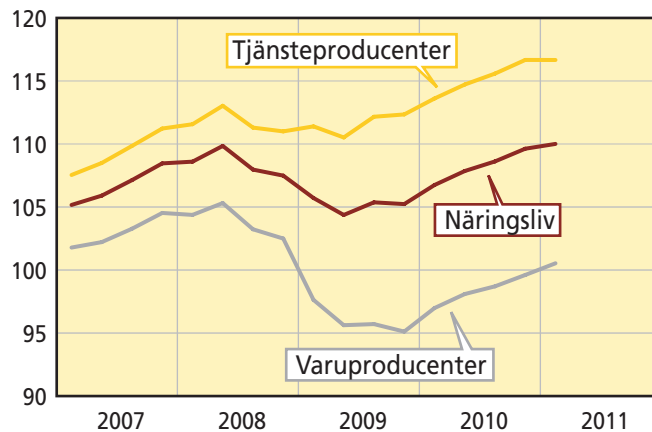
Avmattning i arbetade timmar

Normalt utvecklas sysselsättningen i näringslivet med en viss eftersläpning till produktionen. Så har varit fallet även denna gång. Under hela återhämtningsfasen, som inleddes med en ökning av produktionen andra kvartalet 2009, har uppgången i sysselsättningen kommit med en viss fördröjning till produktionen. Dessutom har sysselsättningen hela tiden ökat betydligt långsammare än produktionen. Under

fjärde kvartalet i fjol var det intressant att notera att tillväxttakten i sysselsättningen stegrades samtidigt som en första avmattning inträffade i produktionen. Samtidigt som uppgången i sysselsättningen stegrades med 0,2 procentenheter under fjärde kvartalet avtog ökningstakten för produktionen med 0,6 procentenheter.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Under första kvartalet i år då avmattningen i produktionen blev mer påtaglig inleddes också en första avmattning i sysselsättningen. Avmattningen i sysselsättningen var dessutom betydande då antalet arbetade timmar under första kvartalet i år ökade med måttliga 0,3 procent från fjärde kvartalet jämfört med en ökning med 0,9 procent under fjärde kvartalet, säsongrensat och jämfört med närmast föregående kvartal.

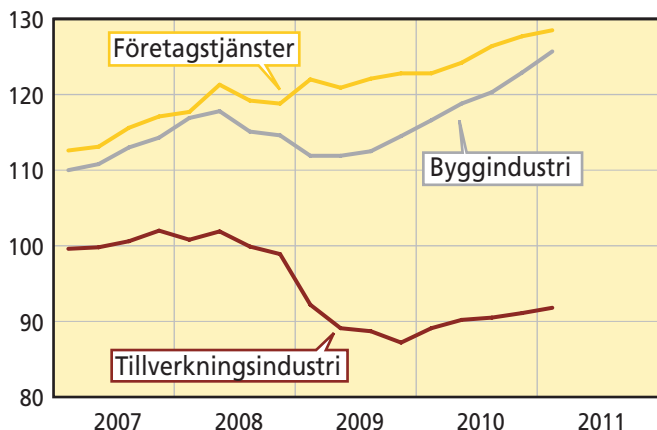
Tjänstesektorn bakom avmattningen

Det var den privata tjänstesektorn som helt låg bakom dämpningen i sysselsättningen under första kvartalet i år genom att antalet arbetade timmar endast var oförändrade jämfört med fjärde kvartalet i fjol. Det innebär en stark inbromsning från fjärde kvartalet då antalet arbetade timmar steg med 0,9 procent. Det var främst tre branscher som här bidrog till stagnationen. Såväl handeln som kreditinstitut och försäkringsbolag samt transportsektorn minskade antalet arbetade timmar med cirka 1 procent från fjärde till första kvartalet.

Det var även på detta område hotell och restauranger som redovisade den starkaste ökningen under första kvartalet med en ökning av antalet arbetade timmar på 1,8 procent jämfört med kvartalet innan. Den största branschen inom tjänstesektorn, uthyrning, data och andra företagstjänster, ökade antalet arbetade timmar med måttliga 0,6 procent. Det var en halvering av ökningstakten från de tre närmast föregående kvartalen.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

I likhet med produktionen var det den varuproducerande sektorn som hade den snabbast växande sysselsättningen under första kvartalet, med en ökning på 0,9 procent från fjärde kvartalet. Det innebar en oförändrad ökningstakt från fjärde kvartalet i fjol. Det är ett fortsatt stort sug efter arbetskraft inom byggsektorn och trots den stora och utbredda bristen på arbetskraft på detta område lyckades byggföretagen öka antalet arbetade timmar med 2,3 procent från fjärde till första kvartalet. Det är något större ökning än under fjärde kvartalet. För tillverkningsindustrin steg antalet arbetade timmar ungefär lika mycket under första kvartalet som under fjärde kvartalet, med 0,8 procent.

Uppgången i sysselsättningen inom näringslivet ser ut att kunna fortsätta under andra kvartalet i år. I Konjunkturbarometern visade antalet anställda i totala näringslivet samma ökning under både april och maj som under de tre närmast föregående månaderna, januari-mars. Dessutom pekade företagens personalplaner uppåt inför de närmast förestående månaderna. Men sedan några månader tillbaka visar personalplanerna en successivt något avtagande ökningstakt.

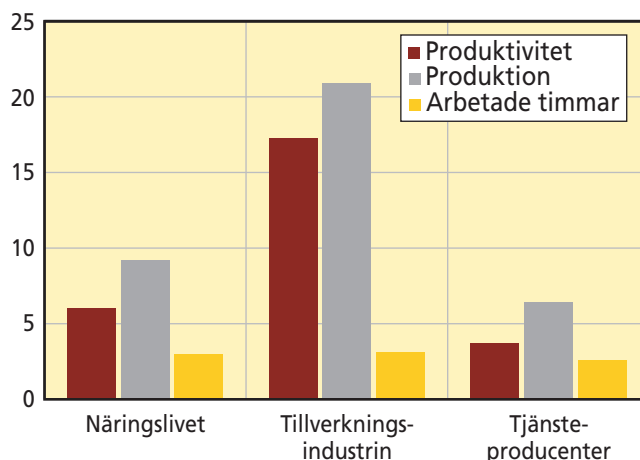
Tillväxten i produktiviteten fortsatt hög

Till följd av att produktionen fortsatt att utvecklas starkare än arbetsvolymen, antalet arbetade timmar, inom näringslivet har också tillväxten i arbetsproduktiviteten fortsatt att utvecklas positivt under första kvartalet i år. Tillväxten i arbetsproduktiviteten är fortsatt hög och stabil och även om den dämpats något de två senaste kvartalen är tillväxten inte långt ifrån lika hög som när den toppade andra och tredje kvartalet 2010. Inom näringslivet ökade första kvartalet i år produktionen med 1,5 procent och antalet arbetade timmar med 0,3 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan vilket ger en tillväxt i arbetsproduktiviteten med 1,2 procent. Det motsvarar en ökning med 4,9 procent i årstakt, i stort sett densamma som fjärde kvartalet i fjol.

Det är alltså samma höga ökningstakt som under fjärde kvartalet 2010 och klart högre än tidigare under 2010. Mellan helåren 2009 och 2010 ökade arbetsproduktiviteten med 3,8 procent.

Näringslivets arbetsproduktivitet

Förändring från första kvartalet 2010 till första kvartalet 2011. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2011

Det var tillverkningsindustrin som med en fortsatt mycket stark utveckling lämnade det absolut största bidraget till produktivitetstillväxten även under första kvartalet i år. Då ökade produktionen med 20,9 procent och antalet arbetade timmar med 3,1 procent, vilket gav en tillväxt i arbetsproduktiviteten med 17,3 procent. Det var en halv procentenhet lägre än fjärde kvartalet i fjol då tillväxten i produktiviteten var som högst.

Stegrad produktivitetstillväxt i tjänstesektorn

Inom den sysselsättningsintensiva tjänstesektorn där produktiviteten började öka svagt först andra kvartalet 2010 fortsatte tillväxten i arbetsproduktiviteten att accelerera under årets första kvartal. Då ökade produktionen med 6,4 procent och antalet arbetade timmar med 2,6 procent, vilket gav en produktivitetstillväxt med 3,7 procent, vilket är den högsta produktivitetstillväxten för denna sektor på många år. Under fjärde kvartalet var produktivitetstillväxten 2,6 procent. Det kan vara intressant att notera att under det tidigare högkonjunkturåret för den privata tjänstesektorn, år 2007, då produktionen också visade en stark ökning med 4,1 procent sjönk arbetsproduktiviteten med 1,5 procent.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

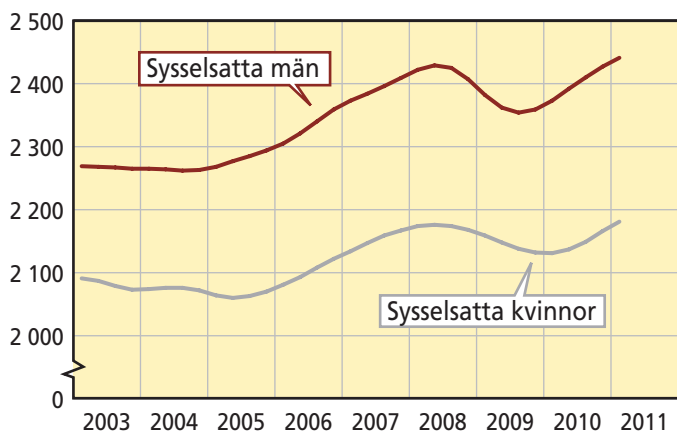
Ökad sysselsättning men fortsatt hög arbetslöshet

Under första kvartalet fortsatte sysselsättningen att öka. Anmärkningsvärt är att arbetslösheten för kvinnor inte längre sjunker; andelen arbetslösa kvinnor var därmed högre än för män. En viktig anledning till att arbetslösheten inte sjunkit mer är att övergången från ej i arbetskraften till arbetskraften varit betydande. Andelen lediga jobb var under första kvartalet rekordhög i förhållande till den relativa arbetslösheten.

Antalet sysselsatta fortsatte att öka under 2011, det gäller både kvinnor och män. Även sysselsättningsgraden steg, andelen sysselsatta under första kvartalet 2011 var 62,6 procent för kvinnor och 68,4 procent för män, enligt säsongsrensade data. Tillväxten av jobb har framförallt skett inom privat sektor, i synnerhet inom tillverkningsindustri och tjänstenärings. Återhämtningen inom industrin sker efter en kraftig nedgång under den senaste krisen.

Sysselsatta 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongsrensade månadsdata. Tusental

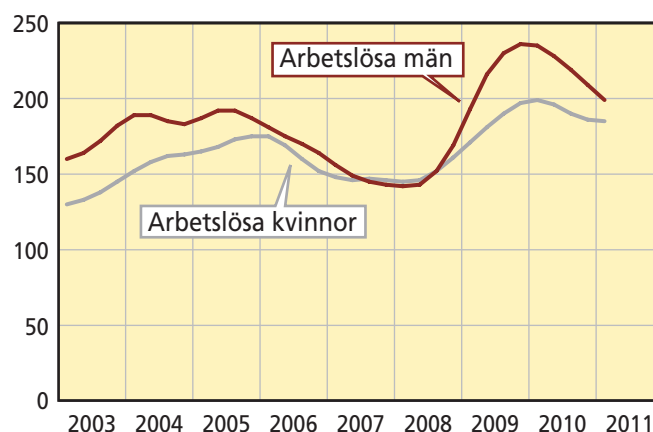
Källa: AKU och egna beräkningar¹ Data t.o.m. första kvartalet 2011

Utvecklingen av arbetslösheten har inte varit lika positiv. Antalet arbetslösa män minskade visserligen under första kvartalet, men arbetslösheten för kvinnor sjönk inte längre och förblev oförändrad. Andelen arbetslösa kvinnor var därmed högre än för män. Förklaringen är den svaga sysselsättningsutvecklingen inom den kvinnodominerade offentliga sektorn, medan behovet av nyrekryteringar varit stort inom mansdominerade branscher. En viktig bidragande orsak till den relativt höga arbetslöshetsnivån är att flödet av

personer som stått utanför arbetskraften till arbetslöshet varit betydande.

Arbetslösa 15–74 år efter kön

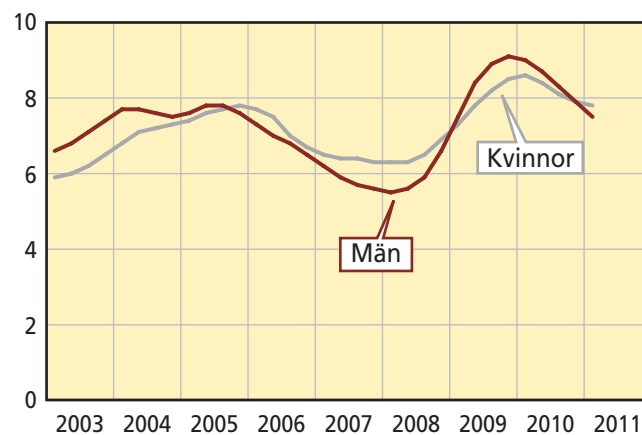
Kvartalsmedelvärden av säsongsrensade månadsdata. Tusental

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. första kvartalet 2011

Andel arbetslösa 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongsrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. första kvartalet 2011

Antalet arbetade timmar fortsatte att öka under första kvartalet 2011. Det återspeglar den ökade sysselsättningen men även att antalet heltidssysselsatta har blivit fler.

¹ Från och med januari 2010 publicerar AKU säsongsrensade data över sysselsatta, arbetslösa m.m. Till diagrammen i denna rapport har vi beräknat kvartalsmedelvärden av dessa data med hjälp av en mall som tar hänsyn till att månaderna innehåller olika antal mätveckor. I samband därmed har vi gått över till den åldersindelning som numera är den gängse enligt AKU, nämligen 15–74 år.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Miljoner timmar per vecka (15–74 år)

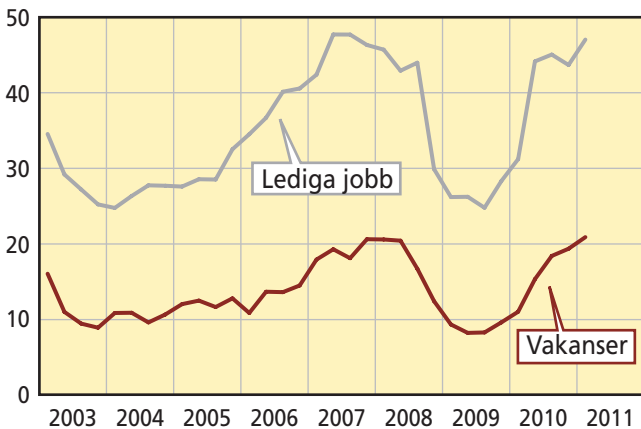

Källa: AKU och egna beräkningar¹ Data t.o.m. första kvartalet 2011

En positiv trend kan även redovisas för antalet lediga jobb och vakanser inom den privata sektorn.

Lediga jobb och vakanser, privat sektor

Säsongrensade kvartalsvärden. Tusental

Källa: Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och egna beräkningar Data t.o.m. första kvartalet 2011

Genom att kombinera information om andelen lediga jobb med andelen arbetslösa kan matchningseffektiviteten åskådliggöras med en så kallad Beveridgekurva. En rörelse utmed kurvan visar en konjunkturmässig förändring i efterfrågan på arbetskraft. Under en konjunkturuppgång minskar den relativa arbetslösheten och andelen lediga jobb ökar. Ett skifte av kurvan kan indikera att matchningseffektiviteten förändrats.

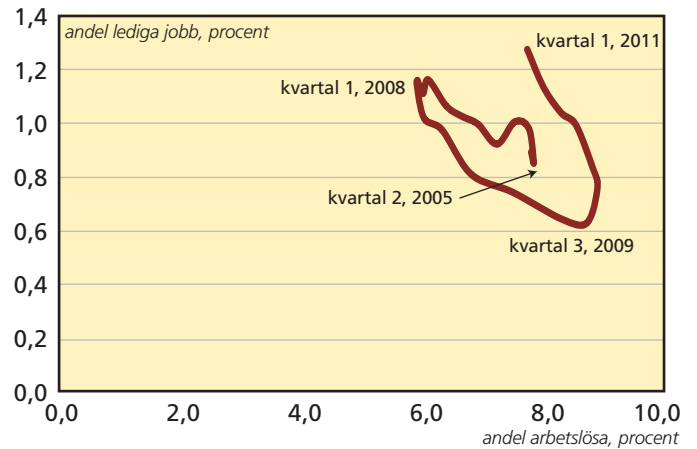
Statistik över utvecklingen under de senaste kvartalen visar att andelen arbetslösa inte har sjunkit i den takt som redovisas för en tidigare konjunkturcykel. Under den period som det finns tillgängliga data så har andelen lediga jobb aldrig varit så hög. Den nivå som kommer närmast är under andra kvartalet 2007, men då var den relativa arbetslösheten nästan två procentenheter lägre. Att Beveridgekurvan skiftar utåt kan teoretiskt även förklaras av att man byter jobb i högre utsträckning än tidigare, men enligt rekryteringsstatistiken fanns det inte några sådana tecken.

Några möjliga förklaringar till en försämrad jobbmatchning är färre förtidspensionerade, fler utförsäkrade, minskningen

av arbetsmarknadsutbildningen samt fler utrikes födda med en kort utbildning.

Andelen lediga jobb i förhållande till andelen arbetslösa 15–74 år (Beveridgekurva)

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

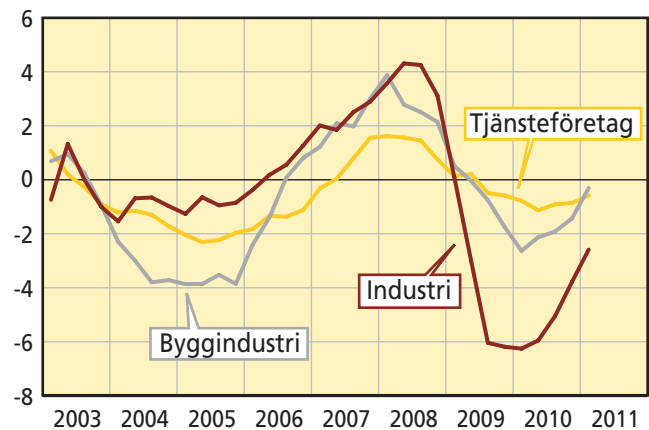
Källa: AKU, KV och egna bearbetningar

Data t.o.m. första kvartalet 2011

Arbetsmarknadsgapet för anställda inom industrin, det vill säga industrisysselsättningens avvikelse från en långsiktig stokastisk trend, fortsatte att minska och närmade sig därmed alltmer den långsiktiga trenden. Gapen för anställda inom byggindustrin och tjänsteföretag låg nära den nivå som kan förväntas vara normal på lång sikt.

Arbetsmarknadsgap

Antal anställda i industri, byggindustri och tjänsteföretag i förhållande till deras långsiktiga trender. Procent

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar Data t.o.m. första kvartalet 2011

Antalet varsel om uppsägning för fastanställda var cirka 8 000 under första kvartalet 2011. Ett år tidigare var antalet 14 000.

Flödesstatistiken från AKU visar att arbetslöshetsriskerna fortsatte att minska och att jobbchanserna ökade något jämfört med 2010.

Arbetslöshetsrisker

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 4 2010 till kvartal 1 2011 (15–74 år). Procent

År	FA → AL	TA → AL	Syss → AL
2007	0,5	7,2	1,5
2008	0,5	7,3	1,5
2009	1,3	8,8	2,2
2010	0,8	8,5	1,7
2011	0,6	8,3	1,6

Not: AL = Arbetslöshet, FA = Fast anställning, Syss = Sysselsättning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

Jobbchanser

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 4 2010 till kvartal 1 2011 (15–74 år). Procent

År	AL → FA	AL → TA	EA → FA	EA → TA	TA → FA
2007	5,2	22,9	0,5	3,1	11,1
2008	5,1	20,9	0,8	2,9	12,9
2009	4,0	15,3	0,4	2,6	10,4
2010	4,1	15,6	0,6	2,8	9,4
2011	4,1	18,9	0,6	2,9	12,0

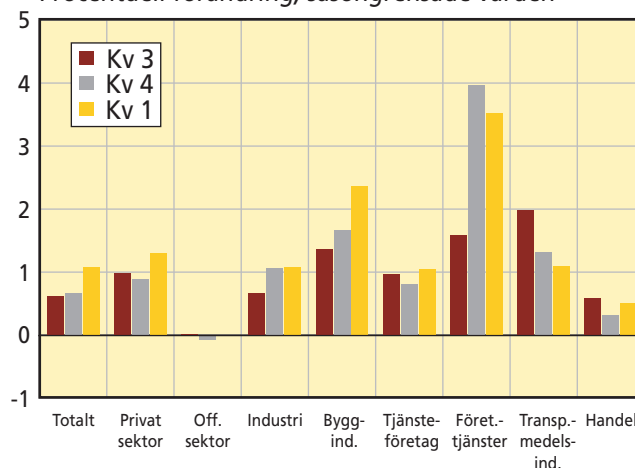
Not: AL = Arbetslöshet, EA = Ej i arbetskraften, FA = Fast anställning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

Under första kvartalet uppvisade de flesta branscher en positiv utveckling vad gäller antalet anställda. Inom byggindustrin fortsatte antalet anställda att öka. Företagstjänster stod för den största procentuella ökningen, särskilt markant var uppgången för arbetsförmedling, bemanning och andra personrelaterade tjänster.

Förändring av antal anställda tredje och fjärde kvartalet 2010 samt första kvartalet 2011 från föregående kvartal efter bransch¹

Procentuell förändring, säsongrensade värden

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar

Kontaktperson: Fredrik W Andersson, 019-17 62 61

¹ Branschindelning enligt SNI 2002 (industri C+D, byggindustri F, tjänsteföretag G–O, företagstjänster 74, transportmedelsindustri 34+35 samt handel G).

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknadsläget

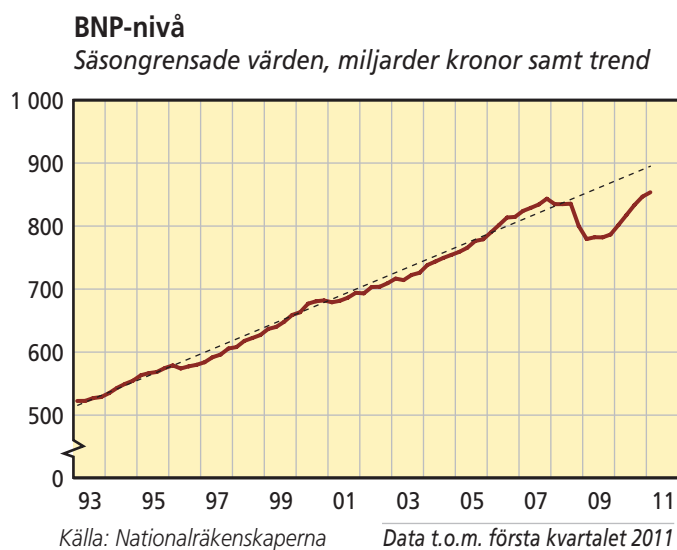
År	Antal sysselsatta 15–74 år	Andel sysselsatta av befolk. 15–74 år	Antal arbetslösa 15–74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15–74 år	Antal personer utanför arb.kraften 15–74 år	Arbetade timmar 15–74 år	Antal lediga jobb	Antal varsel
Kvartal	1 000-tal	Procent	1 000-tal	Procent	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2005 1	4 266	64,2	369	8,0	2 007	132 150	38	18
2005 2	4 361	65,5	411	8,6	1 885	139 230	46	13
2005 3	4 418	66,2	344	7,2	1 907	117 230	38	10
2005 4	4 352	65,1	334	7,1	1 999	140 300	45	11
2006 1	4 310	64,3	367	7,9	2 024	139 250	49	10
2006 2	4 426	65,8	387	8,0	1 912	134 680	48	8
2006 3	4 530	67,2	307	6,3	1 905	120 890	44	8
2006 4	4 452	65,9	284	6,0	2 023	142 920	45	11
2007 1	4 432	65,4	323	6,8	2 020	143 430	53	9
2007 2	4 543	66,9	335	6,8	1 917	139 750	61	6
2007 3	4 639	68,1	269	5,5	1 905	124 500	52	7
2007 4	4 549	66,6	264	5,5	2 018	146 720	52	8
2008 1	4 520	66,0	302	6,3	2 030	140 660	57	9
2008 2	4 624	67,3	339	6,8	1 907	149 470	55	15
2008 3	4 674	67,9	280	5,7	1 932	124 160	48	14
2008 4	4 554	65,9	298	6,1	2 058	147 060	36	57
2009 1	4 466	64,5	380	7,8	2 080	139 210	38	50
2009 2	4 525	65,2	454	9,1	1 966	138 350	36	32
2009 3	4 548	65,3	399	8,1	2 018	123 410	28	17
2009 4	4 459	63,8	402	8,3	2 127	138 580	33	17
2010 1	4 434	63,3	446	9,1	2 122	142 800	44	14
2010 2	4 555	64,9	467	9,3	1 992	146 500	57	10
2010 3	4 633	65,9	390	7,8	2 004	126 300	49	9
2010 4	4 563	64,8	361	7,3	2 123	147 900	50	11
2011 1	4 557	64,6	401	8,1	2 099	149 400	66	8
Källor:	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

Hur går det för Sverige?

Sverige – tigerekonomi eller bara uppstuds i konjunkturen

Sverige är ett av de länder som återhämtat sig snabbast efter den ekonomiska krisen. Nivåmässigt är BNP tillbaka på 2007 års nivå och vi kan se tillbaka på tre år med exceptionella konjunktursvängningar. Det finns anledning att fråga sig hur bra det egentligen går för Sverige. Diskussionen sätts i perspektiv av en ökad globalisering som gör statistiken mer svårtolkad. Dessutom flätas real och finansiell ekonomi samman allt mer. Allt detta ställer nya krav på statistiken.

Den svenska ekonomin har, sedan EU-inträdet 1995, blivit en alltmer integrerad del av den europeiska unionen. Den tilltagande globaliseringen har lett till ett utökat flöde över gränserna, inte bara av varor utan också av tjänster, arbetskraft, investeringar och inte minst finansiella transaktioner. Jämfört med tidigare är detta en utveckling som lett till ökad konkurrens men också stora möjligheter i form av växande marknader.

En annan konsekvens är en ökad känslighet för utvecklingen i omvärlden. Ur statistisk synvinkel har denna utveckling lett till ökade problem då de traditionella metoderna att mäta tillväxten har sin utgångspunkt i den nationella ekonomin. Samtidigt är intresset för den ekonomiska statistiken större än någonsin och det finns en ökad efterfrågan på detaljer även för annan statistik som speglar den rådande utvecklingen på olika sätt. Indikatorer av olika slag används också i ökad utsträckning för att skapa en nulägesanalys.

Globaliseringen har satt spår i statistiken

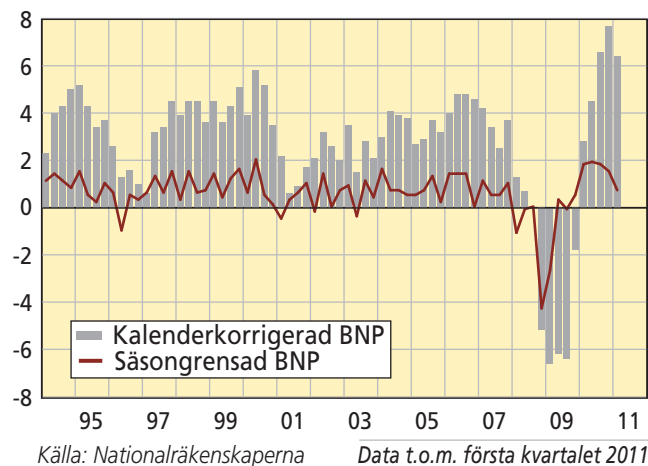
De svenska företagen har varit snabba på att anpassa sig till de nya globala förhållandena. Detta har lett till en kraftig ökning av internationell handel, både export och import. Det faktum att Sverige har blivit ett alltmer exportberoende land, har fått genomgripande effekter inte minst under den senaste finanskrisen. Tyngdpunkten i den svenska produk-

tionen har under en lång tid utvecklats inom branscher som maskin- och motorfordonsindustri samt telekommunikation. Detta är verksamheter som domineras av ett fåtal stora företag, kring vilka det vuxit upp ett kluster av underleverantörer.

Integrationen med omvärlden har under de senaste decennierna lett till att många av de svenska företagen fått utländska ägare och delar av produktionen har flyttats utomlands. En del av den ökade exporten utgörs av en internhandel inom dessa företag av halvfabrikat, något som tidigare inte varit lika synligt i statistiken. Den ökande exporten speglar därför inte bara en ökad utländsk efterfrågan utan kanske framförallt en mer global produktion där olika delar av förädlingskedjan förläggs till olika länder. På motsvarande sätt har den internationella arbetsfördelningen också lett till ökad import av insatsvaror som tidigare producerades i Sverige.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat, och motsvarande kvartal föregående år, kalenderkorrigerat

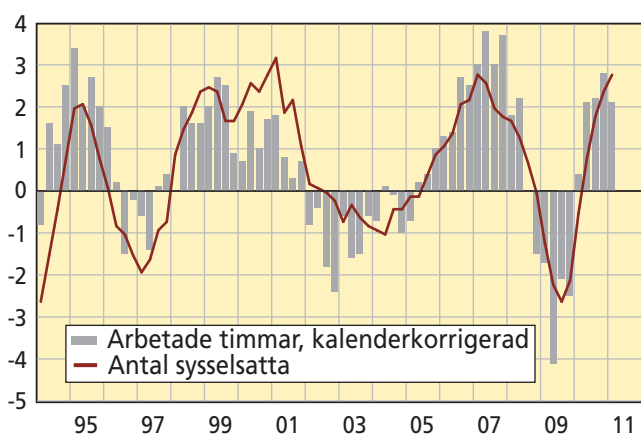

Data över sysselsättningen har de senaste åren kommit att bli ett viktigt komplement till produktionsstatistik när det gäller att mäta tillväxten i ekonomin. Efterfrågan på detaljerade sysselsättningsdata har ökat markant, delvis beroende på att BNP är ett mer "diffust" mått i en alltmer integrerad värld. En annan orsak till ökad efterfrågan på arbetsmarknadsstatistik är de stigande arbetslöshetstalen, främst för ungdomar. En ökad sysselsättning är automatiskt korrelerad med stigande inkomster, ökad tillväxt och ökat deltagande i arbetskraften. Lönesumman inklusive sociala avgifter motsvarar ungefär två tredjedelar av BNP och utgör samtidigt den i särklass viktigaste skattebasen. Ett statistiskt angreppssätt baserat på denna grund ställer krav på en ökad förståelse för arbetsmarknaden. Under de senaste åren har därför en stor mängd nya data för sysselsättningen tagits fram, inte minst för den del av arbetskraften som står utanför

arbetsmarknaden. För att förstå utvecklingen i den svenska ekonomin behöver en mer ingående analys göras av både produktionen och sysselsättningen parallellt.

Arbetade timmar och sysselsatta

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2011

Mätt på traditionellt vis med BNP har tillväxten ökat med 5,7 procent under 2010. Samtidigt har sysselsättningen bara ökat 2,5 procent under samma period. Anledningen till denna utveckling är främst att medan produktionen störtök under finanskrisen valde företagen att behålla sin nyckelpersonal. Då efterfrågan åter tar fart ökar produktionen kraftigt medan sysselsättningen visar en svagare utveckling. Detta gör att produktiviteten ökar mycket kraftigt, 7 procent under första kvartalet 2011 vilket dock främst ska ses som en cyklisk betingad effekt av engångskaraktär i rekylen efter finanskrisen. Sett som enskild indikator pekar denna starka produktivitetssökning på att takten i återhämtningen är mycket god i den svenska ekonomin.

Globaliseringen har lett till att den ekonomiska utvecklingen blivit mer svårtolkad statistiskt. Detta har blivit synbart under och efter finanskrisen 2008 då statistiken stått inför stora utmaningar. Ett internationellt arbete har startat i syfte att göra statistiken tydligare och under de kommande åren kommer en hel del förtydliganden att göras. I höst presenteras nya branschindelningar i och med införandet av SNI2007 där IT-relaterade företag och tjänstebanscher fått en tydligare indelning. Under de kommande åren kommer effekter av globaliseringen att kunna redovisas på ett bättre sätt i och med införandet av det uppdaterade regelverket för nationalräkenskaperna (ENS2010). Ett nytt begrepp är till exempel "goods-for-processing" vilket speglar produkter som sänds mellan olika länder i olika produktionssteg, inom samma företag.

Krisen 2008 i jämförelse med 1990-talskrisen

Finanskrisen 2008/09 skiljer sig i många avseenden från den svenska bankkrisen 1992/93. Krisen 1992/93 orsakades av obalanser i den svenska ekonomin som var en följd av en fast växelkurspolitik i en betydligt mera sluten ekonomi än idag. Avregleringen av ekonomin var fortfarande inte helt genomförd under den senare delen av 1980-talet, t ex

valutaregleringen. Kreditavregleringen hade gjort det möjligt att låna mera fritt och detta fick genomgripande effekter på såväl bostadsmarknaden som den kommersiella fastighetsmarknaden. Överhettning och spekulation på den senare var grundorsaken till bankkrisen. Erfarenheterna från bankkrisen på 1990-talet ledde till hårdare kreditprövning från svenska banker vad gällde fastighetsmarknaden i Sverige. Internationaliseringen av banksektorn innebär dock att de svenska bankerna även är aktiva på utländska marknader, som inte har denna erfarenhet, t ex i andra nordiska länder och Baltikum.

Finanskrisen 2008/09 var, till skillnad från bankkrisen på 90-talet, orsakad av en extern chock i det internationella banksystemet, vilken härrörde från den amerikanska bostadsmarknaden. Den internationella likviditetskrisen skapade problem även i Sverige, vilket yttrade sig i upplåningssvårigheter både för banker och företag. Därmed blev det omedelbara svårigheter att finansiera investeringar och konsumentkapitalvaror, vilket direkt slog på maskin- och fordonsindustrin världen över. Då den utlösande faktorn låg externt kunde krisen lösas med snabba insatser från politiskt håll, främst genom ett snabbt agerande av Riksbanken.

En bidragande orsak till att Sverige inte drogs med djupare i den internationella krisen var bl a att erfarenheterna från bankkrisen på 1990-talet hade gett mer restriktiva kreditförhållanden än i vissa andra länder. Bygandet har sedan den svenska bankkrisen legat på en relativt låg nivå, trots låga räntor. Sverige drabbades därför inte speciellt hårt av finanskrisen och styrkan i de svenska bankerna idag talar för att det går mycket bra för Sverige. Andra bidragande faktorer till att Sverige klarade krisen så bra var ett stabilt bytesbalansöverskott och det faktum att det satts ett överskottsmål för de offentliga finanserna, vilket skapade en fallhöjd då krisen slog till. En annan orsak till att Sverige klarat sig så bra ur den senaste krisen är också att kronan verkat som en stötdämpare. Då efterfrågan vek deprecierades också kronan och gav möjligheter att hålla kvar den efterfrågan som ändå fanns. När uppgången tog fart skedde det mycket kraftigt då svenska produkter i detta läge var mycket konkurrenskraftiga. Detta har inte varit läget i länder inom eurozonen, vilka haft en fast växelkurs.

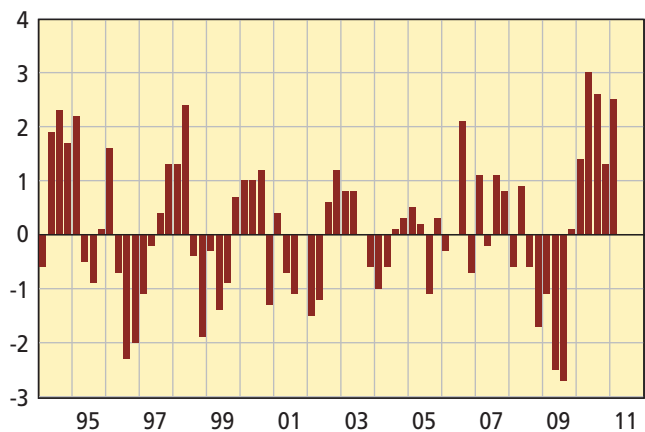
Integrationen mellan real och finansiell ekonomi ökar

Under första kvartalet bestod 2,5 procentenheter av BNP-tillväxten på 6,4 procent av en lageruppbbyggnad. Ett liknande mönster syntes vid starten av finanskrisen då lagren drogs ner kraftigt. En skillnad jämfört med tidigare är att företagen så långt det är möjligt enbart producerar på order. Då efterfrågan minskar dras produktionen ner i motsvarande takt mycket snabbare. Hela produktionslinor kan stängas ner, vilket innebär en stor effekt vad gäller lager av produkter i arbete och färdigvaror. Detta skedde i stora delar av industrin under krisen och motorfordonsindustrin var värst drabbad. Tolkningen av statistiken blev här svår då det inte var självklart att lagerneddragningen i själva verket var en

produktionsneddragning. Det stod klart först efter diskussion med flera större företag.

Lagerinvesteringar

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2011

En annan beteendeförändring som gjort sig gällande sedan 1990-talet är att företagens engagemang vad gäller kundfinansiering ökat, vilket också hade stor påverkan under finanskrisen. Under globaliseringen har de svenska företagen expanderat på marknader där bankssektorn inte är lika utvecklad, t ex i Östeuropa och Asien. För att underlätta för kunderna har produkter sålts i ett paket där även finansiering ingår, enligt amerikansk modell. Företagen finansierar sig inte via banklån utan lånar upp direkt på obligationsmarknaden. Under finanskrisen var det inte längre möjligt för företagen att ta upp obligationslån, vilket direkt ledde till ett bortfall av efterfrågan från kunder som behövde finansiering.

Integrationen mellan real och finansiell ekonomi ökar och mönstret från bilindustrin finns även inom detaljhandel och hushållens konsumtion. I många fall är det möjligt att handla sällanköpsvaror till en månadskostnad istället för fullpris. Detta mönster har funnits i USA under många år och medverkat till en ökad räntekänslighet hos konsumenterna. Detta mönster blev extra tydligt under finanskrisen 2008.

I kanske ännu högre grad än i den reala statistiken, höjs röster för statistik som bättre ska spegla finanssektorns långtgående internationalisering. Aktörerna i det finansiella systemet är i dag så tätt och komplicerat sammanflätade över landsgränser och via komplexa finansiella instrument att det ur risksynpunkt är nödvändigt att ha en global syn på det finansiella systemet och dess aktörer. Ett exempel på detta är de senaste årens diskussioner om behovet av förbättrade och mer detaljerade bankdata på konsoliderad nivå. I dag finns viss statistik över konsoliderade banktillgångar. Det vill säga statistik som bättre beskriver bankkoncerners samtliga åtaganden mot omvärlden. I BIS' konsoliderade bankstatistik visas ett trettiotal länders utländska fordringar på så kallad "ultimate risk basis". Där framgår exempelvis att svenska bankkoncerner (moderbanken lokaliserad i Sverige) vid utgången av 2010 hade fordringar på de så kallade

PIIGS-länderna² på cirka 70 miljarder kronor. Det motsvarar endast drygt 2 procent av Sveriges BNP, en relativt blygsam exponering. Svenska banker har som bekant betydligt större exponering mot de baltiska och de övriga nordiska länderna. Det enda övriga nordiska land som redovisar konsoliderade siffror är Finland och exponeringen för finska banker mot PIIGS var ytterligare något lägre än för Sverige.

För flera andra europeiska länder är exponeringen mot de fem krisdrabbade länderna betydligt större. För Storbritannien uppgår motsvarande exponering till cirka 15 procent där de största fordringarna är mot Irland. I länder som Tyskland, Belgien och Holland har bankerna en utlåning till PIIGS som uppgår till mellan 15–20 procent av respektive lands BNP. För dessa länder är det gentemot Spanien och Italien den största exponeringen ligger. Det EU-land som har störst exponering mot PIIGS är Frankrike där utlåningen uppgår till 25 procent av BNP. Där är den ojämförligt största fordringen gentemot Italien.

Noterbart är även att bankerna i PIIGS-länderna i vissa fall har stora fordringar mot andra PIIGS. Exempelvis har portugisiska banker fordringar mot de övriga länderna på närmare 20 procent av BNP. Motsvarande siffra för Irland och Spanien var 15 respektive 9 procent. För italienska och grekiska banker var utlåningen till de övriga krisländerna betydligt lägre, 2,5 respektive 0,5 procent av BNP.

Nya krav på statistiken efter krisen

BNP-tillväxten mäts realt, främst baserat på produktionsdata. Utvecklingen i den finansiella ekonomin mäts i finansiella räknenskaperna, där flöden mellan olika sektorer kan visas och kan kopplas till de reala sektorräknenskaperna. Efter finanskrisen har efterfrågan ökat på mer detaljerade data från finans- och sektorräknenskaperna, vilka också är delar av nationalräkningsystemet. Olika finansiella variabler har också efterfrågats. Huspriser och skulduppbyggnad är indikatorer som blir centrala i denna analys.

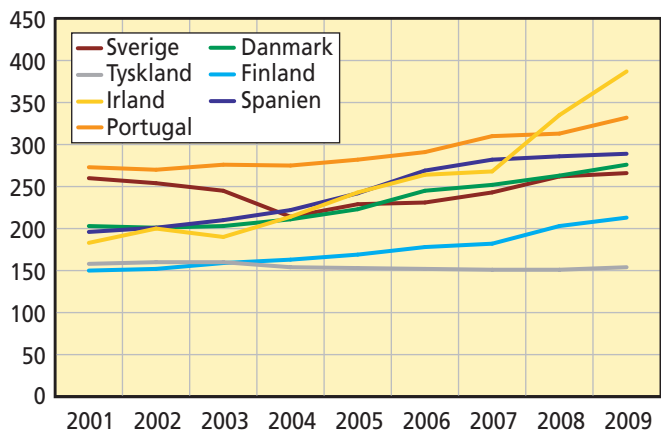
Olika alternativa vägar att följa utvecklingen efter krisen har utvecklats, bland annat kan ett antal indikatorer följas för att göra en jämförelse mellan olika länder. Indikatorerna är både reala och finansiella och skuldsättningen i privat och offentlig sektor har blivit en väsentlig faktor. En hög skuldsättning anses öka riskerna i ekonomin. Vad gäller skuldsättningen i privat sektor kan noteras att denna ökat i många länder under de senaste åren, speciellt i länder som Irland och Spanien, där byggboomen också varit extra kraftig. I Tyskland, och även i Sverige har utvecklingen varit betydligt lugnare. Noterbart är att den svenska nivån ligger förhållandevis högt, vilket främst beror på den höga skuldsättningen hos hushållen.

¹ BIS: Bank for International Settlements

² PIIGS: Portugal, Irland, Italien, Grekland och Spanien

Skuldsättning i privat sektor

Procent av BNP

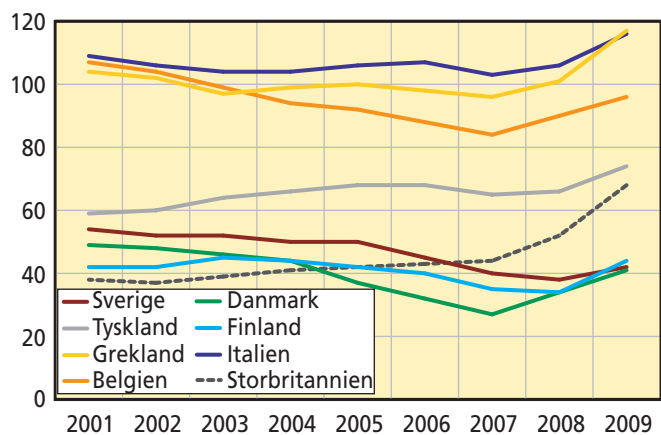
Källa: Eurostat

Data t.o.m. 2009

En annan viktig faktor är skuldsättningen i offentlig sektor, som också är en viktig indikator för den så kallade Maastrichtskulden. Enligt denna indikator är länder som Belgien, Grekland och Italien extra känsliga medan de nordiska länderna ligger på en låg nivå, vilken har minskat under de senaste åren. Tyskland har en mellanposition men en viss ökning.

Skuldsättning i offentlig sektor

Procent av BNP

Källa: Eurostat

Data t.o.m. 2009

En jämförelse med andra länder är svår att göra då strukturella faktorer skiljer sig mellan länderna. Sett till de nordiska länderna har Sverige och Finland haft ett liknande förlopp, med en kraftig nedgång i krisens början och därefter en snabb återhämtning. Styrkan i rekylen har dock varit starkare i Sverige än i Finland, sannolikt beroende på draghjälp från en flytande växelkurs. Finansiellt visar alla de nordiska länderna en stabil utveckling men man kan notera att skuldsättningen i privat sektor är hög i såväl Sverige som i Danmark och Finland.

Sverige har gått stark genom krisen – men riskerna har ökat

Det har blivit svårare att bedöma den ekonomiska utvecklingen efter finanskrisen. Genom en mer global produktion blir de traditionella måtten för att mäta tillväxt mer svårtolkade. Påverkan av finansiella faktorer har också blivit större, och den reala ekonomin kan inte längre ses skild från den finansiella ekonomin. Likviditetsaspekter och finansiell stabilitet, vilka tidigare togs för givna, är nu faktorer som måste bevakas löpande.

Finanskrisen 2008 var av ett annat slag än krisen i början av 1990-talet. Det var en global kris som gav påverkan genom finansiella kanaler. Erfarenheterna från 1990-talskrisen gjorde att Sverige klarade sig bättre än många andra länder i Europa, då det svenska banksystemet visat sig robustare än många internationella banker.

Krisen visade på ett mycket tydligt sätt beroendet mellan real och finansiell ekonomi, något som inte tidigare speglats i statistiken. Efterfrågan på mer finansiella data har nu ökat men förståelsen av finanssystemets påverkan på den reala ekonomin måste också ökas, vilket ställer krav på en bredare och med övergripande analys. I detta ingår företags, och även länders, finansiella åtaganden, på kort och lång sikt och de risker som är förknippade med dessa. Detta innefattar även banksystemets åtagande, vilket i dagsläget är nära kopplat till de enskilda staternas åtaganden. Komplexiteten är hög och ställer krav på analys både på mikro och makronivå samt kopplingen mellan real och finansiell data. Den framtida utvecklingen är beroende av hur skickliga vi är på att tolka denna komplexa materia, göra rätt analys och fatta rätt beslut. För en exportorienterad ekonomi som Sverige krävs också att våra handelspartners också kan hantera de nya förutsättningarna på rätt sätt.

Hittills har det gått bra för Sverige, som klarat finanskrisen utan omfattande kreditförluster eller bankkris. Den flytande växelkursen har bidragit positivt till en stark återhämtning i ekonomin och förståelsen av de nya sambanden har ökat. Frågan är om Sverige efter krisen är samma land som tidigare eller om nya samband uppdragats som ställer krav på nya bedömningar och analyser. Ny data är under utveckling – kommer denna att leda till bättre beslut än tidigare och kan vi tolka dessa på rätt sätt?

Sverige har visat styrka genom krisen, men i fortsättningen gäller det att vara vaksam att anpassa sig till, och tolka, en omvärld i förändring.

Kontaktpersoner: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66 och Anders Lindström, 08-506 949 09

Revideringar i nationalräkenskaperna

Störst revideringar för industrin

Studien avseende revideringar av BNP från produktions- sidan visar att det är förädlingsvärdena inom industrin som har störst systematiskt fel i de preliminära beräkningarna. Volymutvecklingen för industrin underskattas vanligen i de preliminära beräkningarna och utvecklingen i löpande priser överskattas.

I decembernumret redovisades revideringar i BNP för perioden 199–2008, mätt som skillnaden i den procentuella utvecklingen mellan första beräkningen av årsdata och den detaljerade årsberäkningen knappt två år senare. Studien visar att det finns ett systematiskt fel (bias) i de preliminära beräkningarna men att bias har minskat något jämfört med 90-talet (1990–1998)¹. Studien baserades på BNP mätt från användningen i ekonomin, det vill säga konsumtion, investeringar och nettot mellan export och import. I den föreliggande studien så redovisas revideringar 2001–2008, sett från produktionssidan, det vill säga baserat på hur förädlingsvärdet för olika branscher har reviderats. Anledningen att 2001 valts som startår är att BNP från produktionssidan före 2001 endast publicerades i fasta priser kvartalsvis. BNP beräknas både från produktionssidan och användningssidan i de kvartalsvisa nationalräkenskaperna såväl som de årsvisa räkenskaperna. Avstämningar genomförs för att få de båda beräkningarna att visa samma BNP. I årsräkenskaperna bedrivs arbetet på detaljerad nivå medan balanseringsprocessen i kvartalsräkenskaperna är betydligt mer schematisk och informationen för att kunna göra en detaljerad avstämning är mindre fullständig.

Studien har gjorts för följande fem aggregat:

- BNP till marknadspris
- Gruv- och tillverkningsindustrin
- Övrig varuproduktion (jordbruk, skogsbruk, fiske, energi och bygg)
- Tjänsteproducerande branscher
- Offentliga myndigheter

Upplägg av analysen

Analysen bygger på att jämförelser görs av den procentuella utveckling som redovisas för den aktuella variabeln och inte de faktiska värdena. Med revideringar av årsdata åsyftas differensen mellan den första beräkningen av årsdata, vilken publiceras i februari/mars året efter referensåret och då utgörs av summan av de fyra kvartalsberäkningarna under året, och publiceringen av den detaljerade årsberäkningen i november knappt två år efter referensåret. I artikeln används begreppen preliminära beräkningar och definitiva

beräkningar synonymt med första beräkning av årsdata och detaljerad årsberäkning.

De mått som använts i analysen är medelvärde och medelvärde i absoluta tal, det vill säga medelvärdet obeaktat om revideringen är positiv eller negativ. Ett högt medelvärde (vare sig positivt eller negativt) indikerar ett systematiskt fel i revideringarna. Är det absoluta medelvärdet högt så tyder det på att revideringarna över lag är stora. Således används medelvärde som ett mått på det systematiska fel (bias) som varje variabel har, medan absolut medelvärde används som ett mått för hur väl de preliminära resultaten träffar de definitiva resultaten.

Om beräkningarna

En avgörande skillnad mellan de kvartalsvisa BNP-beräkningarna och de årsvisa BNP-beräkningarna är att det saknas statistik om insatsförbrukning på kvartalsbasis och uppgifter över produktion och omsättning används som underlag för beräkning av förädlingsvärdet. För beräkning av industrins förädlingsvärden används i kvartalsräkenskaperna statistik över Industrins leverans- och order samt Industriproduktionsindex. Beräkningarna av tjänstebranschernas förädlingsvärde baseras i huvudsak på Omsättningsstatistik och Tjänsteproduktionsindex. Vid de definitiva årsberäkningarna ersätts korttidsstatistiken med mer detaljerad årsstatistik från i huvudsak undersökningen Företagens ekonomi. Vid de definitiva årsberäkningarna finns även detaljerad information om vilka olika produkter som produceras och används som insatsförbrukningen i olika branscher via undersökningarna Industrins varuproduktion och Industrins förbrukning av inköpta varor.

Till övervägande del är det samma prisindex som används vid kvartalsberäkningarna som vid årsberäkningarna. Prisindex i sig förklarar därmed inte bias i den prisutveckling som beräknas preliminärt. Ett viktigt undantag är offentliga myndigheter där de så kallade volymmåtten används från och med årsberäkningarna av 2005. Vid årsberäkningarna ersätts en hel del av de indikatorer som används i kvartalsberäkningarna.

Revideringar

I nedanstående tabell redovisas för de aggregat som studerats, medelvärdet för revideringarna och medelvärdet för revideringarna sett i absoluta tal.

¹ Jämförelse gjordes med den studie Öller och Hansson genomförde 2002 SOU 2002:118.

Revideringar av BNP från produktionsidan

Revideringar i procentenheter, definitiv beräkning minus preliminär beräkning

		Medel	m(ABS)
BNP	Fasta priser	0,2	0,4
	Löpande priser	0,0	0,3
	Prisindex	-0,2	0,3
Gruv- och tillverkningsindustrin	Fasta priser	0,8	1,9
	Löpande priser	-1,7	2,0
	Prisindex	-2,5	2,5
Övriga varubranscher	Fasta priser	-0,7	3,0
	Löpande priser	0,2	2,6
	Prisindex	0,9	1,8
Tjänstebanscher	Fasta priser	0,3	0,6
	Löpande priser	0,6	0,7
	Prisindex	0,3	0,4
Offentliga myndigheter	Fasta priser	-0,2	0,4
	Löpande priser	-0,2	0,3
	Prisindex	0,1	0,5

Medel=medelvärde, m(ABS)=medelvärde för absoluta tal

Källa: Nationalräkenskaperna

Jämförelsen av de definitiva beräkningarna med de preliminära beräkningarna visar att revideringar av BNP-utvecklingen i löpande priser i genomsnitt är nära noll och att utvecklingen i fasta priser revideras upp något. Den studie som presenterades i december visade på något större revideringar, 0,3 procentenheter i fasta priser, vilket förklaras av att den studerade perioden då omfattade åren 1999 och 2000 vilka var år då BNP-utvecklingen reviderades relativt mycket.

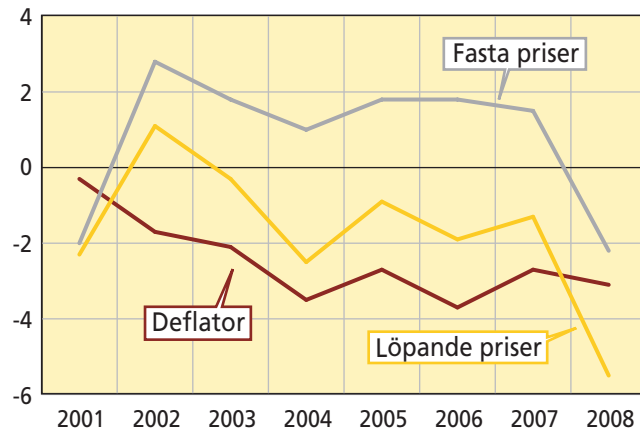
Förädlingsvärden inom gruv- och tillverkningsindustri är det aggregat som haft störst revideringar i genomsnitt. Det innebär också att revideringarna i absoluta tal varit relativt stora. I löpande priser finns en positiv bias i de preliminära beräkningarna och i fasta priser är det en negativ bias, de löpande priserna revideras i genomsnitt ned och de fasta priserna upp. Av diagrammen framgår att löpande priser överskattats alla år utom 2002. Även i fasta priser är trenden tydlig, fasta priser har underskattats samtliga år utom vid de två konjunkturedgångarna, 2002 och 2008. Det gör att det finns en tydlig positiv bias i förädlingsvärdepriserna det vill säga förädlingsvärdepriserna överskattas i de preliminära beräkningarna. Vad beror detta mönster på?

I årsräkenskaperna görs en så kallad dubbeldeflatering. Det innebär att både bruttoproduktion och insatsförbrukning beräknas i löpande såväl som fasta priser, baserat på de varor och tjänster som produceras och används som insats. Förädlingsvärdet räknas då fristående både i löpande och fasta priser som skillnaden mellan produktion och insatsförbrukning. I kvartalsräkenskaperna saknas information om insatsförbrukningen. Förädlingsvärdet beräknas fram direkt utifrån information om produktions- och omsättningsuppgifter. Underlagen för beräkningarna utgår i huvudsak från uppgifter i löpande priser och beräkning av fasta priser görs framförallt med hjälp av produktionsprisindex och tjänstproduktionsindex. Prisutvecklingen för förädlingsvärdet i de kvartalsvisa beräkningarna baseras därmed på prisutvecklingen för produktionen. Om prisutvecklingen de facto varit

starkare för insatsen än för produktionen så medför en direkt deflatering av förädlingsvärdet, istället för produktion och insats var för sig, att prisutvecklingen överskattas i de preliminära beräkningarna. Det har varit fallet inom industrin för samtliga år under perioden.

Revidering inom gruv- och tillverkningsindustrin

Skillnad i procentuell utveckling mellan definitiv beräkning och preliminär beräkning

Källa: Nationalräkenskaperna

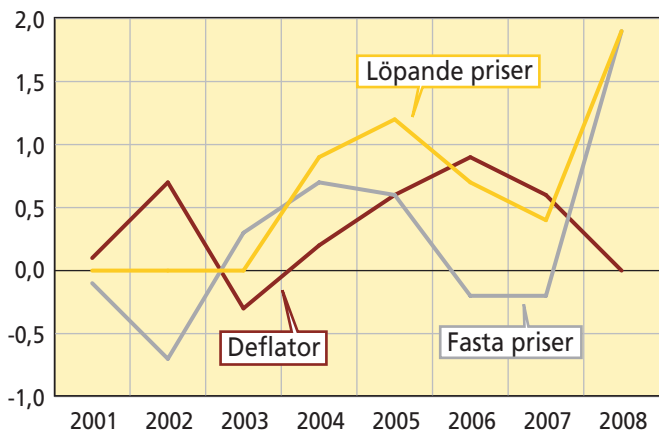
Data t.o.m. 2008

Övrig varuproduktion har också stora revideringar sett till genomsnittet för revideringarna i absoluta tal. Under perioden finns stora revideringar både positivt och negativt. Men det systematiska felet, medel av revideringarna, är jämförelsevis lågt. Prisutvecklingen i förädlingsvärdena underskattas i genomsnitt med en knapp procentenhet i de preliminära beräkningarna.

Tjänstebanscher revideras i genomsnitt upp något mer i löpande pris än i fasta priser vid de definitiva årsberäkningarna. Även om revideringarna i procent inte är så stora så är genomslaget på BNP lika stort som för revideringarna i industrin eftersom tjänstebanscherens produktion är större, de utgör ungefär halva BNP. I löpande priser är revideringarna ungefär lika stora i absoluta tal som i genomsnitt, under perioden är det bara 2001 som reviderats ned i de definitiva årsberäkningarna, med 0,1 procentenheter. Övriga år har reviderats upp eller inte alls. I fasta priser har fördelningen mellan upprevideringar och nedrevideringar varit mer jämn men även utvecklingen i fasta priser har reviderats upp i genomsnitt. Prisutvecklingen i förädlingsvärdet för tjänstebanschererna underskattas 0,3 procentenheter i de preliminära beräkningarna och revideras vanligen upp vilket framgår av diagrammet.

Revidering inom tjänsteproducerande branscher

Skilnad i procentuell utveckling mellan definitiv beräkning och preliminär beräkning

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2008

2008 var ett år då BNP reviderades ned, både i löpande priser och i fasta priser. Emellertid har industrin respektive tjänstebranscherna reviderats i olika riktningar, förädlingsvärden inom industrin reviderades ned påtagligt men tjänstebranschernas förädlingsvärden reviderades upp.

Studerar man revideringarna på mer detaljerade nivåer inom näringslivet kan man konstatera att revideringarna på aggregerade nivåer inte kan hänföras till några specifika

branscher, revideringar sker i alla branscher i mer eller mindre utsträckning och det varierar mellan åren var de största revideringarna sker.

Offentliga myndigheter har små revideringar både i fasta och löpande priser. Förädlingsvärdena revideras i genomsnitt ned något både i löpande och i fasta priser. Även i absoluta tal är de genomsnittliga revideringarna relativt små. I löpande priser utgörs förädlingsvärdet i allt väsentligt av arbetskostnader. Volymutvecklingen baseras på arbetade timmar och från och med årsberäkningen av år 2005 på så kallade volymindikatorer för den del av produktionen som avser individuell konsumtion.

En slutsats från revideringsstudien är att det är viktigt att i de preliminära beräkningarna försöka hitta metoder att ta hänsyn till hur företagens kostnader förändras. I dagsläget saknas bra information om detta. Det är också tydligt att prisutvecklingen för insatsförbrukningen skiljer sig åt från prisutvecklingen för produktionen vilket bör tas hänsyn till i de preliminära beräkningarna. Det gäller särskilt inom industrin.

Kontaktpersoner: *Andreas Lennmalm, 08-506 940 54 och Marcus Berg*

Summary

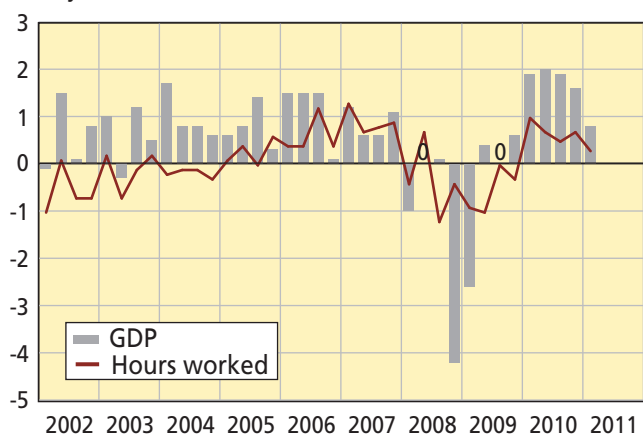
Strong economy, signs of a downturn

The picture of good Swedish economic growth with strong contributions from exports, inventory investments and gross fixed capital formation still holds true after the GDP results of the first quarter. However, signs of weakening within several areas of the economy indicate that the slogan "tiger economy" will soon be but a memory and we are on the way towards a more mature phase of the business cycle with more moderate rates of increase.

GDP rose by 0.8 percent during the first quarter, seasonally adjusted and compared to the fourth quarter. This is a clear slowdown compared to the last three quarters when the rates of increase were 1.6, 1.9 and 2.0 percent respectively, seasonally adjusted.

Gross domestic product (GDP) and hours worked in the whole economy

Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted GDP and hours worked

Source: National accounts Data up to and including first quarter 2011

A quick turnaround from household consumption as the strong driving force of the Swedish economy has occurred during the winter. During the first quarter household expenditures for consumption were instead a rather weak link in the economic machinery. These expenditures only increased moderately by 0.4 percent compared to the quarter before. During both the third and fourth quarters the rate of increase was more than twice as high, 0.9 percent. Moderate spending is probably connected with the higher expenses for households that have occurred recently and have hit household budgets considerably.

Gross fixed capital formation has done better, increasing for the sixth quarter in a row. Investment volumes have recovered more and more and are on the way back to the level before the crisis. The strong development in the first quarter was driven by increased investments in housing and machinery. Gross fixed capital formation and inventory investments together accounted for 3.9 percentage points of the actual GDP development of 6.9 percent.

Foreign trade is characterised by a strong recovery from a low level after the financial crisis. During the first quarter imports and exports of goods continued to develop strongly in an international perspective. Swedish exports of goods increased by 4.0 percent seasonally adjusted, and thus surpassed figures for world trade in goods, which rose by 3.6 percent during the first quarter, according to CPB¹. However, exports of services slowed down, partly due to a weak development of foreign travellers' consumption in Sweden. The effects of the krona have hit the economy harder in terms of tourism and thus trade in services than in terms of volumes in goods.

Within the business sector development in the first quarter is similar to that of the fourth quarter when the slowdown in production was first registered. The slowdown continued during the first quarter and is now more evident than earlier. This slowdown is the case for most industries. Even if the business cycle continues to be strong, there are many indications that the peak of the business cycle, measured as GDP growth rate, has been passed for this time. Production growth in the business sector was highest in the second and third quarters of 2010. The manufacturing industry is still the driving force behind the business sector. The increase in production widely exceeds that for the private service sector. But new orders for industry now show signs of sagging. A first clear slowdown of hours worked in the business sector can now be noted. However, growth in labour production continues to be strong.

Employment continued to increase during the first quarter. At the same time development of unemployment was not as positive. It is noticeable that unemployment for women has not continued to drop; the percentage of unemployed women is higher than for men. An important contributing factor to the relatively high level of unemployment is that the flow of persons outside of the labour force to unemployment has been considerable. At the same time the share of vacant jobs during the first quarter was at a record high level in relation to the relative unemployment.

Sweden's economy – a statistical perspective also contains two theme articles. The first article deals with the current economy in a perspective of an increased globalisation, as well as the effects of integration of real and financial economy. These changes place new demands on the statistics. The second article is a continuation of a theme article about revisions in the national accounts that were published in the December 2010 edition. Studies of revisions of GDP from the production side show that value added within industry has the largest systematic error in the preliminary calculations. In addition, volume development is usually underestimated for industry in the preliminary calculations.

¹ Netherlands Bureau of Economic Policy Analysis.

Ansvarig utgivare:

Monica Nelson Edberg

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Martin Daniels, redaktör	08-506 942 64
Fredrik W Andersson	019-17 62 61
Per Annerstedt	08-506 945 47
Bo Sandén	08-506 946 94

Medskribenter:

Marcus Berg, Stockholms universitet
Andreas Lennmalm, nationalräkenskaper
Anders Lindström, finansmarknad
Monica Nelson Edberg, nationalräkenskaper

Grafisk form:

Monica Andersson 08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2011-A28T11102_pdf (pdf)